

wroclaw.pl

Gotowi na zimę

Ekosystem przeprowadził kontrolę sprzętu i środków do zimowego utrzymania miasta.

Wszystko jest gotowe na pierwszy śnieg.

str. 5

ISSN: 2719-7948

BEZPŁATNY BIULETYN INFORMACYJNY URZĘDU MIEJSKIEGO WROCŁAWIA

NR 45 (158), 22-28.11.2023

WYDRUKOWANO NA PAPIERZE EKOLOGICZNYM

#JarmarkWLiczbach

- 16. edycja
- 220 kramów
- 1 milion odwiedzających w 2022 r.

str. 10-11

Zasmakuj już świąt

TOMASZ HOŁCZAK

Wrocław ma projekt budżetu na 2024 rok

Mimo niekorzystnych reform podatkowych budżet będzie stabilny. Pierwsze czytanie projektu zaplanowano na sesję Rady Miejskiej 23 listopada.

str. 3

Dzieci doskonale znają swoje prawa

Podczas obchodów 34. Międzynarodowego Dnia Praw Dziecka w Szkole Podstawowej nr 29 przekazano dzieciom symbolicznie władzę.

str. 4

Різдвяний ярмарок у Вроцлаві

Зовсім скоро відкриття! На Ярмарку кожен знайде щось для себе, від запашного глінтвейну до атракціонів для дітей.

c. 18

BĄDŹ NA BIEŻĄCO. ZAWSZE AKTUALNE INFORMACJE NA WWW.WROCLAW.PL

Szanowni Państwo,

nie wiem, jak Państwu, mnie niezmiennie trudno uwierzyć, że to już pięć lat...

19 listopada, dokładnie tyle minęło, gdy w Starym Ratuszu składałem przed Państwem moje wyznanie wiary we Wrocław. Ten Wrocław, który pokochałem i dla którego pracowałem już kilkanaście lat, gdy w 2018 roku zdecydowałem się ubiegać o Państwa zaufanie podczas wyborów samorządowych. A potem poczułem ogromną radość, pomieszaną z pokorą przed ogromem odpowiedzialności, gdy zdecydowali się Państwo powierzyć Wrocław w moje ręce.

Znamy dobrze historię tych 5 lat. Myślę, że wystarczyłoby jej do obdzielenia dekad naszej historii. Skacząc jedynie po kamieniach

milowych, muszę wspomnieć o okresie pandemii, rosyjskiej wojnie w Ukrainie, która wywołała nieznany w tym tysiącleciu w Europie kryzys uchodźczy, o kryzysie energetycznym, o inflacyjnym skoku, o zmianie przepisów podatkowych, która z roku na rok pozbawiała Wrocław setek milionów złotych... Mimo że pamiętam dobrze wszystkie te daty i dane, wolę – podsumowując minione 5 lat, powiedzieć o czymś dla mnie osobiście dużo głębszym.

Bo oto w ostatnich 5 latach, aż 7 tysięcy razy mieliśmy okazję się spotkać. I to nie tylko na piknikach czy lokalnych uroczystościach, podczas których możemy porozmawiać, uścisnąć sobie dłoń czy zrobić wspólne zdjęcie. Te pięć lat to także ponad 150 udzielonych ślubów, podczas których byłem świadkiem najpiękniej-

szych chwil w życiu wrocławianek i wrocławian. Ze szczególnym wzruszeniem wspominam spotkania z wrocławskimi parami z długoletnim stażem, które zwykliśmy gościć w tej samej sali, która 19 listopada 2018 roku zebrała mnie i nowo wybranych radnych.

Każde takie spotkanie z Państwem daje mi napęd do działania dla naszego wspólnego dobra, bo, udowodniliśmy to nieraz, Wrocław to nieustannie nasza wspólna sprawa.

Dziękuję!

Jacek Sutryk
prezydent Wrocławia

POGODA

						
CZW. 23.11	PT. 24.11	SOB. 25.11	ND. 26.11	PN. 27.11	WT. 28.11	ŚR. 29.11
10°C	5°C	2°C	1°C	1°C	3°C	4°C

KARTKA Z KALENDARZA

• 22 listopada 1757 •

podczas bitwy pod Wrocławiem wojska austriackie pokonały Prusaków

• 26 listopada 1904 •

na pl. Uniwersyteckim ustawiono posąg Sermierza

• 28 listopada 1990 •

Wrocław jako drugie miasto w Polsce (po Warszawie) został podłączony do internetu

JA, JAKO OSOBA ŻYCZLIWA – RYSOWALI ONI, NARYSUJ I TY

Kto powinien rysować? Ten, kto lubi, nawet jeśli wychodzi za linię. Taki wniosek można wyciągnąć z historii artysty Andrzeja Tylkowskiego, który od początku istnienia Dnia Życzliwości we Wrocławiu (21 listopada), czyli od kilkunastu lat, zajmuje się oprawą graficzną tego wydarzenia. On wychodził za linię w przedszkolu, ale rysował dalej i dzięki temu Wrocław ma mural na szklanej ścianie aquaparku przy Borowskiej.

W niedzielę przed 21.11 w kawiarni i galerii Sztuka na Miejsku (ul. Łaciarska 4) poprowadził bezpłatne warsztaty dla dzieci w wieku 5-15 lat, na których uczył, jak narysować siebie, jako osobę życzliwą. Młodzi artyści tworzyli za pomocą ołówka i kredek, farb, nożyczek i kleju – na stole i podłodze. Efektem wspólnej pracy jest duży zbiorowy kolaż (**na zdjęciu**) z portretem wielu życzliwych osób.

Jest już projekt budżetu Wrocławia na 2024 rok

Rekordowe 7 mld zł na wydatki związane z mieszkańcami – Wrocław przedstawił projekt budżetu na przyszły rok. Dochody wyniosą 6,72 mld zł, co oznacza niższy niż w ostatnich latach deficyt – w wysokości 315 mln zł. Pierwsze czytanie projektu przyszłorocznego budżetu zaplanowano na najbliższą sesję Rady Miejskiej 23 listopada.

Redakcja

To kolejny projekt budżetu miasta przygotowany w świetle niekorzystnych reform podatkowych (dla Wrocławia skutkuje to ubytkiem dochodów w wysokości 1,75 mld zł od 2019 r.), inflacji czy zablokowanych pieniędzy z KPO oraz funduszy unijnych dla Polski.

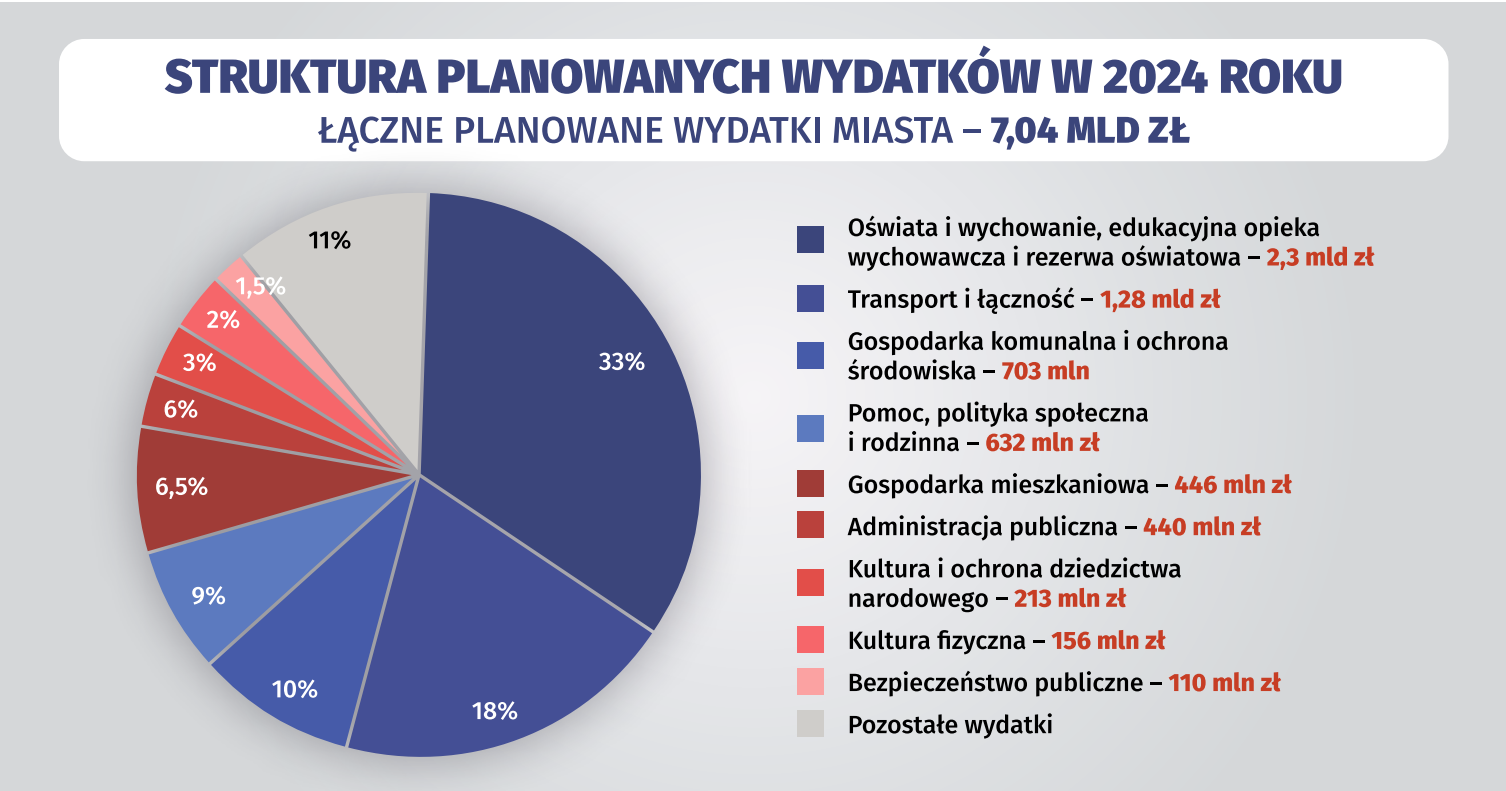
– Mimo wszystko stworzyliśmy budżet stabilny. Mam jednak nadzieję, że do Wrocławia, podobnie, jak do innych polskich miast, wpłyną niebawem wyczekiwane środki unijne. Drugą kwestią jest podział środków z PIT wedle należnej wysokości, opartej na faktycznej liczbie mieszkańców, rozliczających we Wrocławiu swój podatek – mówi Jacek Sutryk, prezydent Wrocławia.

Projekt budżetu Wrocławia na przyszły rok przewiduje wyższe, niż w obecnym roku, dochody na poziomie 6,72 mld zł. Głównym źródłem będą dochody własne (przede wszystkim 828 mln zł wpływu z podatków, 632 mln zł z opłat czy 402 mln zł z usług).

Rekordowe wydatki

Miasto planuje na przyszły rok rekordowe wydatki – 7,04 mld zł. Ma na to wpływ inflacja, utrzymujące się na wysokim poziomie stopy procentowe, wzrost wynagrodzeń w gospodarce, ceny energii i koszty wywozu odpadów. Czynniki te są zauważalne w wydatkach bieżących (6,14 mld zł), które względem planu na 2023 r. wzrosną o blisko 914 mln zł. Projekt budżetu przewiduje deficyt w wysokości 315 mln złotych (o 500 mln zł niższy niż w 2023 r.).

– To budżet przełomu. W przyszłym roku planujemy nadwyżkę bieżącą w wysokości 149 mln zł. To różnica między dochodami a wydatkami bieżącymi. Przypominę, że w kończącym się roku założyliśmy w tym obszarze deficyt na poziomie 217 mln zł – tłumaczy Marcin Urban, skarbnik Wrocławia. – To również budżet oczekiwania na nową perspektywę unijną. Wciąż rosnące koszty, wywołane przez inflację, mają swoje

odbicie w wydatkach związanych z oświatą czy inwestycjami.

Oświata

Z oświatą rokrocznie wiążą się największe wydatki. W 2024 r. mają one wynieść łącznie 2,3 mld zł. Środki przeznaczone są m.in. na bieżące utrzymanie placówek oraz wynagrodzenia dla nauczycieli i administracji. Subwencja oświatowa wyniesie zaledwie 1,22 mld zł. – Podobnie jak w poprzednich latach rządowa subwencja oświatowa będzie jednak niewystarczająca. W przyszłym roku pokryje tylko 53 proc. wszystkich wydatków miasta na oświatę – podkreśla Sergiusz Kmiecik, przewodniczący Rady Miejskiej Wrocławia.

Miasto przeznaczy blisko 91 mln zł na budowę i przebudowę szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych i przedszkoli.

Inwestycje

Na zadania z zakresu transportu i łączności zaplanowano 1,28 mld zł. W budżecie inwestycyjnym zarezerwowano 809 mln zł. – Chcielibyśmy, by te środki były jeszcze większe. Tu szansą są oczywiście zamrożone fundusze europejskie

i środki z Krajowego Planu Odbudowy. Wnioskowaliśmy o dotacje na budowę m.in. trasy tramwajowej na Maślice, ale KPO pozwoliłoby także uwolnić miejskie pieniądze, które już wydaliśmy na realizację trwających inwestycji i wówczas moglibyśmy rozpocząć nowe działania – mówi Marcin Urban.

W przyszłorocznym budżecie zaplanowano także kontynuację największych miejskich inwestycji. To między innymi 51,4 mln zł na Aleję Wielkiej Wyspy (łącznie 263 mln zł). Trasa łącząca Biskupin i Sępólno z południem Wrocławia będzie przejezdna jeszcze w tym roku, a zakończona i rozliczona w pierwszych miesiącach przyszłego roku. Podobnie będzie w przypadku ul. Pomorskiej, na którą w budżecie przeznaczono 48,8 mln zł. Łącznie, inwestycja będzie kosztować 68 mln zł i zostanie oddana do użytku w drugim kwartale 2024 roku. W budżecie zapisano także 27,6 mln zł na przebudowę ulic Wilkszyńskiej i Marco Polo oraz budowę drogi od ul. Kupieckiej do ul. Jutrzenki. Urząd zaplanował również 15,6 mln zł na pierwszy etap rewaloryzacji Bastionu Sankowego, który zostanie zakończony w przyszłym roku.

Kolejne 47,6 mln zł to pieniądze na modernizację infrastruktury drogowej. To m.in. remont ul. Pawiej oraz dwóch fragmentów

ul. Dolnobrzeskiej – od Krępickiej do Błońskiej (realizacja trwa) oraz od Średzkiej do Krępickiej (niebawem zostanie ogłoszony przetarg). Remont kapitalny czeka również most Piaskowy czy konstrukcję estakad przy Jana III Sobieskiego. Wybudowany zostanie też odcinek ul. Białostockiej. Remonty torowisk będą w przyszłym roku kosztowały 43 mln zł.

Na zadania wskazane przez mieszkańców w ramach projektów partycypacyjnych: Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego, Funduszu Osiedlowego i Programu Inicjatyw Lokalnych zaplanowano 69,3 mln zł.

Ochrona środowiska i gospodarka komunalna

W przyszłym roku te wydatki to łącznie 703 mln zł. Znaczący wzrost względem zeszłego roku (+187 mln zł) wynika przede wszystkim ze zwiększonych wydatków na gospodarkę odpadami. Warto także dodać, że w projekcie budżetu na przyszły rok zaplanowano wyższe wydatki na zieleni miejską. W przyszłym roku we Wrocławiu pojawią się kolejne nasadzenia i zakończy się zazielenianie pl. Nowy Targ.

Miasto będzie też kontynuowało wymianę źródeł ogrzewania na ekologiczne. To łącznie 70 mln zł na prace w zasobie komunalnym

oraz dotacje do 8 tys. zł dla mieszkańców, którzy chcą skorzystać z programu KAWKA Plus.

Pomoc społeczna

Wrocław planuje przeznaczyć w przyszłym roku 632 mln zł na pomoc, politykę społeczną oraz rodzinę. Miasto realizuje liczne programy społeczne, zdrowotne i profilaktyczne, takie jak: promocja szczepień przeciwko grypie oraz HPV, programy profilaktyki raka piersi i chorób serca czy program leczenia niepłodności metodą in vitro. To także pieniądze przeznaczone na dofinansowanie miejsc w żłobkach oraz zasiłki socjalne dla podopiecznych MOPS.

Mieszkania komunalne, kultura i sport

Na zadania związane z gospodarką mieszkaniową w przyszłym roku zarezerwowano 446 mln zł. Blisko 51 mln zł zostanie przeznaczonych na rewitalizację komunalnego zasobu mieszkaniowego. To także pieniądze na rewitalizację miejskich podwórek. Na zadania związane z administracją publiczną miasto przeznaczy 440 mln zł. Na realizację zadań związanych z kulturą i ochroną dziedzictwa narodowego zarezerwowano 213 mln zł. To m.in. środki na bieżące utrzymanie 25 instytucji kultury. Na kulturę fizyczną przeznaczonych zostanie 156 mln zł.

Młodzi zastanawiali się, jak AI zmieni Wrocław

Sztuczna inteligencja, czyli Artificial Intelligence to zdolność maszyn do ludzkiego rozumowania, uczenia się, planowania. Czy AI ma wpływ na codzienne życie wrocławian? – zastanawiano się podczas seminarium „Sztuczna inteligencja dla rozwoju miast i obszarów metropolitalnych – perspektywa młodzieży”.

Katarzyna Wiązowska

Uczestnikami wydarzenia byli uczniowie wrocławskich szkół ponadpodstawowych i studenci Coventry University Wrocław, pochodzący z różnych stron świata. Ich refleksje będą przydatne do pracy urzędników miejskich nad nową strategią Wrocławia i jego przyszłością. – Chcieliśmy dowiedzieć się od młodych mieszkańców Wrocławia, co myślą o sztucznej inteligencji i tego, jak według nich za 20, 30 lat zmieni ona nasze życie i obraz naszego miasta – mówi Marzena Horak, dyrektorka Biura Strategii Miasta UMW.

Prawie 11 proc. młodzieży nie wie, czym jest AI

Na przełomie września i października br. pracownicy Biura Strategii Miasta przeprowadzili ankietę wśród osób w wieku od 15 do 22 lat na temat sztucznej inteligencji i jej wpływu na ich życie. Podczas spotkania 20.11 przedstawiono jej wyniki. Okazało się, że według większości ankietowanych sztuczna inteligencja nie ma wpływu na ich życie (46,6 proc.) lub też nie bardzo wiedzą, czym ona jest (10,6 proc.). Z kolei na pytanie, czy sztuczna intelligen-

Młodzi podczas seminarium rozwiązywała problemy, które mogą pojawić się we Wrocławiu za 27 lat

cja mogłaby zastąpić nauczyciela, 43,3 proc. osób odpowiedziało, że jak najbardziej. Jednak duża część młodzieży nie wyobraża sobie takiej sytuacji. Gdy młodzi ludzie mieli wymienić dziedziny, w jakich we Wrocławiu AI może być przydatna, aż 67 proc. wskazało transport i infrastrukturę, 66 proc. bezpieczeństwo cyfrowe,

a około 60 proc. edukację i naukę. Pozostałe kategorie: przestrzeń, ochrona środowiska, pomoc społeczna czy bezpieczeństwo publiczne były rzadziej typowane.

Cztery scenariusze na 2050

W trakcie spotkania prowadzono również warsztaty, podczas

których młodzi uczyli się wykorzystywania możliwości AI do rozwiązywania problemów, na przykładzie wykreowanych czterech postaci – potencjalnych mieszkańców Wrocławia w 2050 roku, żyjących w alternatywnych scenariuszach rozwoju miasta. – Te warsztaty dały mi szansę spojrzeć na AI, jak na coś, co już

jest, ale tak naprawdę dopiero w przyszłości będziemy mogli poznać jej spektrum. Zaraz będziemy wybierać kierunki studiów, więc to też podpowie, jak najlepiej się kształcić. Bo sztuczna inteligencja może zmienić rynek pracy o 180 stopni – uważa Wiktoria Hnat, uczennica XVI LO przy ul. Reja we Wrocławiu. Z kolei Mikołaj Gugała, student Coventry University Wrocław, zwrócił uwagę, że warsztaty pozwoliły mu na zdobycie wiedzy, jak wykorzystać AI dla dobra ludzi. – Dowiedzieliśmy się, czego unikać, aby nie być wykorzystanym przez wielkie korporacje lub „złych” polityków, a także, jak najlepiej spożytkować te możliwości.

Organizator i partnerzy

Organizatorem seminarium było Biuro Strategii Miasta UMW. Partnerami wydarzenia były: Wrocławskie Centrum Rozwoju Społecznego, Wrocławskie Centrum Akademickie, Biuro Współpracy z Zagranicą, Agencja Rozwoju Aglomeracji Wrocławskiej, Dział Smart City Wydziału Promocji Miasta, Coventry University Wrocław oraz Politechnika Wrocławska. Partnerem merytorycznym była firma PwC.

O tym, że prawa dziecka istnieją, wiedzą doskonale

20 listopada władzę w SP nr 29 przekazano symbolicznie dzieciom

„Dzieci nie będą dopiero, ale już są ludźmi”. Te słowa Janusza Korczaka wieńczyły zaaranżowaną scenę w Szkole Podstawowej nr 29 przy ul. Kraińskiego 1, gdzie nauczyciele i uczniowie spotkali się z przedstawicielami władz miasta Wrocławia i UNICEF-u. Były zajęcia, konkursy, wystąpienia i symboliczne przekazanie władzy szkolnej uczniom.

Magdalena Pasiewicz

Wszystko z okazji 34. Międzynarodowego Dnia Praw Dziecka, który został ustanowiony przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych (ONZ) w 1989 roku. Konwencja o Prawach Dziecka powstała z inicjatywy Polski.

Międzynarodowy Dzień Praw Dziecka obchodzony był 20 listopada. Ponad 40 wrocławskich przedszkoli, szkół oraz placówek oświatowych zaplanowało okolicznościowe wydarzenia promujące Konwencję o Prawach Dziecka. – Dużo mówimy o tym, jakie mamy

obowiązki w pracy albo w domu, ale warto też pamiętać o tym, że mamy pewne prawa i powinniśmy o tym edukować już od najmłodszych lat. To nie jest tak, że nie pamiętamy o nich na co dzień, ale chcemy wykorzystać tę rocznicę, jako kolejną okazję, by o tych prawach rozmawiać – powiedział Radosław Michalski, dyrektor Wydziału Promocji Miasta i Turystyki UMW, obecny na uroczystościach w Szkole Podstawowej nr 29.

O tym, że prawa człowieka i dziecka istnieją, dzieci wiedzą doskonale. Mówią o tym z wielkim entuzjazmem. Zapytani o to uczniowie

wymieniają jednym tchem: dostęp do czystej wody, dostęp do jedzenia czy edukacji. We Wrocławiu, gdzie żyją, to wszystko jest zapewnione. Ale obecność w polskich placówkach dzieci z Ukrainy sprawia, że łatwiej o świadomość, iż te prawa mogą zostać złamane na różne sposoby, tak bardzo, że jedynym wyjściem staje się ucieczka. – Chcemy przypominać najmłodszym o tym, aby nie tylko wiedzieli, że taka konwencja istnieje, ale także, żeby wiedzieli, do czego te prawa służą i kiedy widzą, że są łamane, potrafili odpowiednio zareagować – dodaje Radosław Michalski.

Sprzęt sprawdzony, Ekosystem gotowy do zimy

Ponad 1155 km dróg do odśnieżenia, 1,5 tysiąca chodników, 113 ścieżek rowerowych, ponad 90 pługosyparek i 2 tysiące przystanków – tak w kilku liczbach przedstawia się sezon zimowy we Wrocławiu. Ekosystem przeprowadził kontrolę sprzętu i środków do zimowego utrzymania miasta i wie, że wszystko jest gotowe na pierwszy śnieg.

Agata Zięba

Sezon zimowy we Wrocławiu trwa od 1 listopada do końca marca. Służby miejskie zimowym oczyszczaniem obejmują ponad 1155,63 km dróg. To więcej niż liczy trasa z Wrocławia do Wenecji!

Sprzęt w gotowości

– Podczas przeglądów weryfikujemy sprzęt, którego nasi wykonawcy używają do prowadzenia działań w sezonie zimowym. W sumie tej zimy na ulicach Wrocławia będzie pracowało ponad 90 pługosyparek. Weryfikujemy też ilość zgromadzonych środków chemicznych, stosowanych, by przeciwdziałać skutkom zimy. W sumie wykonawcy zgromadzili prawie 4,5 tys. ton soli i ponad tysiąc ton kruszywa na swoich bazach przed sezonem. Musimy mieć pewność, że w sytuacji pogorszenia warunków atmosferycznych, wykonawcy niezwłocznie podejmą odpowiednie działania – mówi Piotr Różewicz, dyrektor operacyjny Ekosystemu.

Wykonawcy są w ciągłej gotowości technicznej, co oznacza, że w sytuacji pogorszenia warunków pogodowych – wystąpienia opadów śniegu czy oblodzenia – są

w stanie rozpocząć prace w danym rejonie Wrocławia w ciągu godziny od decyzji o uruchomieniu „Akcji zima”. Każda tego typu akcja może trwać nawet do 10 h.

Jaka kolejność działań?

Zimowym oczyszczaniem objęte są drogi krajowe nr 5 i 94, wojewódzkie, powiatowe i gminne – ważne z punktu widzenia komunikacji miejskiej, umożliwiające łatwy dojazd do ważnych obiektów użyteczności publicznej, np. szpitali.

Drogi oczyszczane są w wyznaczonej kolejności, rozpoczynając od tych najbardziej strategicznych. Sezon zimowy to przede wszystkim oczyszczanie jezdni – usuwanie śniegu i zapobieganie oblodzeniom – chociaż zimą służby dbają też o usuwanie śniegu i zapobieganie śliskości chodników oraz tras pieszo-ro-

werowych, parkingów, ścieżek rowerowych, przystanków komunikacji miejskiej.

Na swoim terenie dbasz sam

– Warto przy tym pamiętać, że odśnieżanie i zabezpieczanie przed śliskością dróg

wewnętrznych, osiedlowych, zakładowych czy placów przed dworcami kolejowymi, autobusowymi odpowiadają zarządcy terenu. Z kolei obowiązek oczyszczania chodników zawsze leży w gestii właścicieli przylegających nieruchomości – mówi Aleksandra Palus, rzecznik prasowy Ekosystemu.

W sytuacji, kiedy warunki pogodowe są stabilne, a temperatura utrzymuje się na plusie, działania prowadzone są w tzw. technologii zamiennej. W praktyce oznacza to oczyszczanie – mechaniczne oraz ręczne – jezdni, ścieżek rowerowych, parkingów, przejść

podziemnych, przystanków czy torowisk. W ubiegłym sezonie zimowym 2022/2023 przeprowadzono łącznie 25 pełnowymiarowych akcji odśnieżania, przejechano 11 tys. km i użyto 2,3 tys. ton soli.

Na zimę przygotowano ponad 90 pługosyparek – 56 jezdniowych i 35 chodnikowych oraz sól i kruszywo

Zdążyć przed mrozem. Trwa boom na sadzenie

Prace ogrodnicze na ul. Kosmonautów fotografowaliśmy 13 listopada

Aż 270 drzew zostało posadzonych w czterech miejscach Wrocławia: wzdłuż Legnickiej, wokół aquaparków przy Borowskiej oraz Polnej, a także przy Tarczyński Arenie. Dodatkowo nową zielenią zyskał również park przy Łużyckiej. Jesień to dla wielu roślin najlepsza pora na sadzenie.

Bartosz Chochołowski

Trwa jeszcze sadzenie dużych i rozłożystych drzew na ul. Kosmonautów. Tymczasem miejskie instytucje: Zarząd Zieleni Miejskiej i Wrocławskie Inwestycje mają już na koncie kilka zakończonych nasadzeń.

Między Niedźwiedzią a Zachodnią przybyło 77 drzew. Wrocławskie Inwestycje posadziły tam takie gatunki, jak: lipy drobnolistne, klony polne, klony jawory, topole osiki, jesiony wyniosłe, gledicze trójcierniowe. Po remoncie Legnickiej na tym odcinku torowisko jest zielone, co wyjątkowo ładnie się prezentuje.

73 nowe drzewa posadził Zarząd Zieleni Miejskiej przy ul. Lotniczej i al. Śląska. Rosną tam teraz ambrowce amerykańskie oraz klony polne, które wzbogacą zieleni wysoką w okolicy stadionu Tarczyński Arena.

Na obiektach przy ulicach Borowskiej oraz Polnej ZZM posadziło łącznie aż 120 drzew liściastych, a drugie tyle laurowiśni i setki kwiatów oraz krzewów. Przybyło również 700 mkw. trawy. Na Brochowie pojawiły się też budki dla ptaków. Gdy drzewa podrosną, będą dawać cień nad brzegiem basenu, ale też będą miały korzystny wpływ na jakość powietrza na całym osie-

dlu. Dzięki nasadzeniom oraz modernizacji zmieniło się saunarium przy Borowskiej. To dziś największy w Polsce ogród saunowy o powierzchni 7 tys. mkw. Pojawiła się grota lodowa z temperaturą – 8 stopni Celsjusza, a dla fanów ciepła palenisko na świeżym powietrzu.

Nie samymi nasadzeniami drzew ZZM żyje. W parku na Różance posadziło 1,9 tys. nowych roślin. To takie gatunki, jak: ligustr, hortensja, bluszcz, wierzba purpurowa, dereń, bez czarny, kalina koralowa i trzmielina. Została domknięta także linia żywopłotu, co całości nadaje elegancji.

5 linii tramwajowych pojedzie objazdami

Tramwaje 3, 10, 12, 13 i 18 w najbliższy weekend 25–26 listopada jeździć będą zmienionymi trasami w związku z wymianą zwrotnicy na ul. Kazimierza Wielkiego przy skrzyżowaniu z Ruską. Dotyczy to torowiska od ul. Krupniczej do Nowego Świata.

Linie 3, 10, 12 i 13 w kierunku Legnickiej pojadą od Kazimierza Wielkiego przez Szewską, Grodzką i Nowy Świat do Świętego Mikołaja. Tramwaj 18 w kierunku krańcówki „Tarczyński Arena (Królewiecka)” jechać będzie od ul. Widok przez Szewską, Grodzką do mostów Pomorskich.

W kierunku przeciwnym tramwaje będą kursować bez zmian. W poniedziałek 27 listopada wszystko ma wrócić do normy.

Z Żernik do Halickiej i Kosmonautów po nowemu

Wraz z otwarciem ul. 11 Listopada, która stanowi część obwodnicy Leśnicy, inny będzie dojazd z Żernik w kierunku Złotnik (osiedle Leśnica). Przed torami kolejowymi przecinającymi ul. Żernicką będziemy skręcać w Jerzmanowską, którą dojedziemy do nowej ul. 11 Listopada, przejeżdżamy wiaduktem nad torami kolejowymi, a na rondzie możemy skręcić w lewo w Halicką i dalej Małopolską, albo jadąc prosto dotrzeć do Kosmonautów i Fieldorfa.

Ze Złotnik w kierunku centrum miasta pojedziemy analogiczną trasą. Jadąc z Żernik poza Wrocław, w kierunku Środy Śląskiej, centrum Leśnicy ominie al. Kaczorowskiego. Z obwodnicy Leśnicy, czyli trasy wiodącej z Kosmonautów, przez 11 Listopada i Kaczorowskiego do Średzkiej będziemy korzystać od soboty 25 listopada. Na nową trasę zostanie przełożona droga krajowa nr 94, która obecnie przebiega przez historyczne centrum osiedla. Tranzyt na wąskiej ulicy generuje olbrzymi ruch. Budowa ul. 11 Listopada i przebudowa ul. Kosmonautów kosztowała ponad 180 mln zł.

Nowy parking przy Krynickiej na Gaju

Przy ulicy Krynickiej parkowanie aut miało miejsce na nieutwardzonym, błotnistym, zaniedbanym terenie. Cierpieli na tym mieszkańcy, ich zmysł estetyczny oraz samochody. Budowa cywilizowanego parkingu przeprowadzona została w porozumieniu z radą osiedla Gaj i sfinansowana w ramach partycypacyjnego programu Fundusz Osiedlowy.

Bartosz Chochołowski

Nie chodziło tylko o utwardzenie nawierzchni i wyznaczenie miejsc postojowych. Zarząd Dróg i Utrzymania Miasta zbudował zjazd i drogę manewrową, a także wyposażył parking w niezbędną infrastrukturę drogową, jak odwodnienie czy oświetlenie. W ciągu najbliższych dwóch tygodni zasadzi drzewa.

Zakres prac przy Krynickiej

Budowa parkingu na 40 miejsc postojowych rozpoczęła się w kwietniu tego roku, a zakres prac objął:

- wykonanie nawierzchni parkingu, zjazdu na parking i chodnika oraz dróg manewrowych,
- wyznaczenie 40 miejsc postojowych, w tym trzech kopert dla osób z niepełnosprawnościami,
- budowę odwodnienia (kanalizacja deszczowa, muldy chłonne),

Przy ulicy Krynickiej powstało 40 miejsc postojowych, w tym trzy dla osób z niepełnosprawnościami

- budowę oświetlenia w postaci okablowania i trzech latarni,
- zabezpieczenie istniejących sieci telekomunikacyjnych oraz sieci ciepłowniczej,
- zagospodarowanie terenów zielonych (zasadzenie ośmiu drzew m.in. siedmiu jarzębów szwedzkich i ambrowca balsamicznego oraz organizacja trawnika – te prace będą wykonane do 4 grudnia).

Prace o wartości 1,2 mln zł zostały sfinansowane w ramach programu Funduszu Osiedlowego.

Czym jest Fundusz Osiedlowy?

To miejski program umożliwiający skuteczne działania radom osiedli poprzez kierowanie pieniędzy na nieduże inwestycje służące mieszkańcom, lokalnie podnoszące jakość ich życia.

Każde osiedle w ramach budżetu ma do rozdyponowania określoną ilość pieniędzy, które może przeznaczyć na realizację potrzebnych inwestycji na swoim terenie. Istotny jest głos

i wola mieszkańców, bowiem jednym z wymogów jest przeprowadzenie lokalnych konsultacji społecznych poprzedzających starania o środki z Funduszu Osiedlowego.

Fundusz Osiedlowy, obok Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego i programu Mikrogranty, jest jednym z kluczowych elementów partycypacyjnego budżetu Wrocławia. Dzięki zasadom Funduszu Osiedlowego lokalna społeczność może kształtować ład przestrzenny w swojej okolicy.

Uwaga! Nie będzie wjazdu w Terenową

Prace przy budowie trasy autobusowo-tramwajowej idą pełną parą

Jadąc od strony Bardzkiej nie można na rondzie Wolnej Ukrainy skręcić w Terenową. Trwają prace przy budowie trasy autobusowo-tramwajowej na Jagodno. Sprawdź zmiany.

Bartosz Chochołowski

Od strony ul. Bardzkiej należy dojechać do ul. Lutosławskiego, z niej skręcić w ul. Granitową, aby po ponownym skręcie w prawo znaleźć się na ul. Terenowej.

Budowalnicy zajęli 17 listopada ul. Terenową. Musieli ją zamknąć, aby przebudować sieci podziemne i zbudować nowy układ drogowy na skrzyżowaniu ulicy Terenowej z ul. Bardzką i Buforową. Prace na tym odcinku planowo mają zakończyć w styczniu przyszłego roku.

Trasa na Jagodno będzie miała 2,7 kilometra długości. Po drodze zaprojektowano pięć par przystanków. Powstaną na wysokości cmentarza przy Bardzkiej, na wysokości Terenowej, Konduktorskiej, Malinowskiego/Lutosławskiego (tu powstanie dodatkowy lewoskręt z Buforowej w kierunku Lutosławskiego) oraz Kopycińskiego. Nowy przystanek wybudowany zostanie także za ul. Świeradowską w kierunku Jagodna. Pętla powstanie przy ul. Kajdasza, gdzie będzie też parking Park and Ride. Inwestycja kosztuje ponad 42 mln zł.

Skatepark już gotowy, teraz czas na Wesolą Górkę!

Zakończyła się budowa skateparku na wrocławskich Pilczycach pomiędzy ulicami Rękodzielniczą, Tkacką i Górniczą. Od środy, 15 listopada, z nowej przestrzeni do eksploracji mogą korzystać mieszkańcy. Tuż obok powstanie Wesola Górka, czyli kolejny projekt realizowany w ramach Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego.

Paulina Czarnota

Skatepark powstał na terenie otwartym, w miejscu nieczynnego zbiornika przeciwpożarowego. Mieszkańcy chcieli nadać mu drugie życie, jako miejsce dla bezpiecznej strefy rekreacji, z której korzystaliby mieszkańcy Pilczyc i sąsiednich osiedli. Obiekt powstał w ramach Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego z 2019 roku. Zagłosowało na niego 3135 osób.

Bezpłatnie i dla każdego

Budowa skateparku rozpoczęła się jesienią 2022 roku. Nadzorował ją Zarząd Inwestycji Miejskich we Wrocławiu. Obiekt ma formę niecki o gładkiej, betonowej powierzchni z wyprofilowanymi przeszkodami, przystosowanymi do jazdy na wrotkach, rolkach, deskorolkach, hulajnogach i rowerach typu bmx (z co najmniej jednym sprawnym hamulcem), z którego mogą korzystać osoby w różnym wieku, przy czym dzieci pod opieką osób dorosłych.

Obok skateparku, pomiędzy ul. Tkacką a Hutniczą, wkrótce rozpocznie się budowa nowego miejsca spotkań i rekreacji

Skatepark jest ogólnodostępny, można z niego korzystać bezpłatnie, zarządza nim Młodzieżowe Centrum Sportu we Wrocławiu. Koszt budowy inwestycji to 2,7 mln złotych. Całość środków pochodziła z budżetu Gminy Wrocław.

– Skatepark został wyposażony w profesjonalne przeszkody typu greenbox czy quarter pipe. Dodatkowo wybudowane zostało

oświetlenie. Zainstalowano system odwadniający teren, posadzono rośliny oraz przygotowano ścieżki i chodniki. Na terenie pojawiły się też ławki, kosze na śmieci i stojaki na rowery – wylicza Jolanta Wnęk, dyrektor Zarządu Inwestycji Miejskich we Wrocławiu.

Nowe miejsce rekreacji

To nie wszystkie projekty WBO na Pilczycach. Obok skateparku, po-

między ulicą Tkacką a Hutniczą, lada moment rozpocznie się budowa Wesolej Górki, czyli kolejnego projektu realizowanego w ramach Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego.

– W ramach projektu istniejąca górka zostanie wyposażona m.in. w zjeżdżalnię skarpową, schodki terenowe, ściankę wspinaczkową, dwa place zabaw z bezpieczną nawierzchnią oraz urządzenia do balansowania – dodaje Jolanta Wnęk.

Na zieleńcach powstaną nowe ścieżki spacerowe z nawierzchnią mineralną, zamontowane będą karmniki dla ptaków, domki dla owadów, ławki i kosze na śmieci oraz nasadzone zostaną nowe zieleń, m.in. platan klonolistny, 615 szt. róży okrywowej „Yellow Fairy”, łąka kwietna, byliny i trawy.

Zakończenie realizacji tego etapu planowane jest wiosną 2024 r. Koszt inwestycji to 433 tys. złotych.

Tajemniczy Ogród wypiękniał po wielkim remoncie

Tajemniczy Ogród, czyli Przedszkole nr 2, mieści się w zabytkowej willi, stojącej przy ulicy Sławka 5 na wrocławskim Sępolnie. Właśnie zakończył się remont budynku.

Paulina Czarnota

Po obskurnej elewacji nie ma już śladu. Budynek, który otoczony jest ogrodem, wygląda teraz jak nowy. W ostatnich miesiącach Zarząd Inwestycji Miejskich we Wrocławiu zgodnie z kryteriami konserwatorskimi wykonał tam prace związane z remontem elewacji, zabezpieczeniem ścian zewnętrznych budynku i odnową detali ceramicznych wież. Co jeszcze się zmieniło?

– Wykonany został też remont schodów granitowych wraz z zakupem, dostawą i montażem nowych balustrad oraz daszków nad drzwiami na elewacji południo-

wej oraz budowa nowej werandy – mówi Tomasz Jankowski, rzecznik prasowy Zarządu Inwestycji Miejskich.

W ramach tych prac odnowiono również drzwi wejściowe do tego blisko 100-letniego budynku. Dodatkowo poprawiono też bezpieczeństwo dzieci poprzez montaż systemu wideodomofonu.

Zagospodarowano także wody opadowe na terenie przedszkola poprzez budowę ogrodu deszczowego z nasadzeniami zieleni. Koszt prac to blisko 800 tys. złotych. Wykonała je firma budowlana Dekam z Wrocławia.

Tak prezentuje się nowa elewacja zabytkowego budynku przy ul. Sławka 5, w którym uczą się przedszkolaki

Kleczków się zmienia. Plan miejscowy pomoże

Zagospodarowanie przestrzenne w mieście – trudny temat, bo pomysłów na Wrocław jest sporo, a każdy z nas może mieć inną wizję. Deweloperzy chcą, jak najwięcej zarobić, a mieszkańcy marzą o zieleni. Jak to pogodzić? Przemysław Matyję, dyr. Wydziału Planowania Przestrzennego UMW, pyta Magda Pasiewicz.

Co to są Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego i po co się je tworzy?

Plany miejscowe są podstawowym narzędziem do regulowania zabudowy terenu. Na prywatnych działkach, bez planu miejscowego, mogą zostać wydane jedynie warunki zabudowy. Na wnioszek inwestora wydawane są na konkretną nieruchomość, nie obejmują terenu w całości. Nie projektują osiedla o kompletnym charakterze. W szczególności nie przewidują rezerw pod tereny edukacji, komunikacji, która spina całość przedsięwzięć. Nie zakładają też terenów otwartych, rekreacyjnych, zielonych.

Mamy takie osiedle jak Kleczków. Tam zrobiła się burza wokół tego, jak będzie wyglądała rozbudowa osiedla w okolicy wałów przy Odrze. Chodzi o działkę z dawnym elewatozem zbożowym przy ul. Rychalskiej.

Przygotowujemy plan miejscowy dla części Kleczkowa, bo właśnie tych wniosków o warunki zabudowy pojawia się w ostatnim czasie więcej. To wiąże się z pozwoleniami na budowę, które mogłyby skomplikować przyszłe zagospodarowanie tego terenu. Plan miejscowy staje się kluczowym narzędziem. Jeżeli tego nie zrobimy, to te warunki zabudowy mogą doprowadzić do sytuacji, że nie będziemy mieć żadnych rezerw terenu.

Ten plan będzie dopiero głosowany. Co będzie uwzględniać?

Jedną z podstawowych kwestii, którą trzeba cały czas rozstrzygać, jest komunikacja. Opracowywany plan przewiduje m.in. tunel pod terenami kolejowymi w kierunku ulicy Jedności Narodowej. Ten tunel jest superważny. I tutaj chcę wyraźnie powiedzieć, że przede wszystkim ważny dla transportu zbiorowego. Tylko dzięki niemu jesteśmy w stanie obsłużyć ten teren w taki sposób, aby poprawić komfort zamieszkiwania. Pomysł ten jest obecnie procedowany. Trwają rozmowy nad tym, aby ten tunel został

Każdy ma prawo się wypowiedzieć i my słuchamy głosów mieszkańców. Pogodzenie tych wizji wymaga wrażliwości po obu stronach.

PYTAMY O WROCŁAW

Przemysław Matyja, dyrektor Wydziału Przestrzennego Urzędu Miejskiego Wrocławia, to absolwent Wydziału Architektury Politechniki Wr.

zrealizowany również rękami deweloperów.

Co jeszcze deweloperzy będą musieli zapewnić? Mieszkańcy ostatnio najbardziej zwracali uwagę właśnie na tereny zielone, które już się tam znajdują. Są porośnięte dziką roślinnością. W przyszłości tego rezerwatu tam nie będzie, a mieszkańcy chcieliby, żeby był.

To jest kwestia, którą chyba najbardziej chciałbym wytłumaczyć naszym czytelnikom. Gmina nie dysponuje tam żadnym gruntem, wszystkie są prywatne. Prawdą jest oczywiście

że pierwszy projekt planu nie przewidywał rozwoju zabudowy na tym obszarze. Dlaczego plan został zmieniony? Dlatego, że pojawiło się zagrożenie odczkodowawcze związane z ograniczeniem w MPZP zagospodarowania tego terenu w stosunku do kierunków Studium, koszty wywłaszczenia gruntów sprawiłyby, że gmina miałaby potworny problem finansowy. I tu znowu wchodzimy w kwestie szukania

odpowiedzialnego kompromisu. Często sam spotykam się z zarzutami, że spełniamy oczekiwania deweloperów. Absolutnie, nie spełniamy. To nie jest tak, że ich postulaty zostały w tym planie zawarte. Ponad połowa zamierzeń inwestorów została odrzucona. My niejednokrotnie mówiliśmy wyraźnie: „To jest niemożliwe w tym miejscu”.

W planie jest też określona dopuszczalna wysokość bloków.

Tak, niektóre z nich mogą być wysokie. Chcieliśmy poszukać zdrowej równowagi. Chodzi o wielkość działki i o to, aby ten wolumen mieszkaniowy skupić w jednym miejscu. Dzięki temu uwalniamy pozostałe przestrzenie i tam zapewniamy szkołę, drogi, teren wolny od zabudowy. Tak się też projektuje tzw. waterfronty, czyli te przestrzenie, które są wzdłuż rzek.

Sporo ostatnio takich planów miejscowych zostało uchwalonych. Za każdym razem towarzyszą temu konsultacje społeczne.

To trudno się przebić do opinii publicznej, a bardzo chciałbym o tym powiedzieć: konsultacje społeczne, które mamy na etapie chociażby wyłożenia planów do

wglądu publicznego, wielokrotnie zmieniają kształt tych planów. My jesteśmy w stanie podpisać się pod tymi projektami, ale głos mieszkańców w konsultacjach społecznych jest tak ważny, że prezydent naprawdę wiele razy powiedział już: „Nie, cofamy się, zmieniamy ten projekt”.

Jakby Pan chciał, żeby Wrocław wyglądał w idealnym ujęciu, ale grając tymi kartami, które mamy. Jak to zagospodarowanie przestrzenne miasta powinno, Pana zdaniem, wyglądać, żeby wszystkim żyło się dobrze?

Przed nami bardzo dużo wyzwania cywilizacyjnych, które są związane z tym, aby zapobiegać rozlewaniu się zabudowy. Chcemy zmierzać do takiej sytuacji, w której faktycznie tworzymy zwartą tkankę, bardzo witalną, kompletną. Ale to właśnie często bywa trudne w procesach partycypacyjnych. Mieszkańcy bardzo niechętnie widzą nowe inwestycje, które sprzyjają takiemu procesowi w sąsiedztwie tych mieszkań, w których już zamieszkują. Wydaje się, że szukanie balansu między tymi dwoma stanami, między tym, żeby nie pogarszać komfortu życia mieszkańców, a tym, że musimy jednak wykorzystywać przestrzeń miejską maksymalnie

– jest kluczowe i o to staramy się zabiegać. To wszystko wiąże się z błękitno-zieloną infrastrukturą, z poprawiającym się transportem zbiorowym czy z potrzebą stworzenia warunków dla bogatej lokalnej oferty usługowej.

To trudne zadanie, żeby połączyć te wszystkie potrzeby i dać miejsce do mieszkania, do wypoczynku i do edukacji.

Jest to duże wyzwanie, tym bardziej że, ile osób, tyle wizji. Tak samo, jak jesteśmy zawsze najlepszymi lekarzami i najlepszymi prawnikami, tak samo też wielu z nas jest najlepszymi urbanistami. Każdy ma prawo się wypowiedzieć i my faktycznie słuchamy tych głosów. Ale pogodzenie tego w kontekście zmieniania rzeczywistości najbliższej mieszkańców jest bardzo wrażliwym tematem. Ta wrażliwość po obu stronach jest potrzebna.

Masz pomysł na rozmowę dotyczącą sprawy istotnej dla wszystkich wrocławian?

Napisz do nas: biuletyn@araw.pl

Studenci projektują przyjazny Wrocław dla pieszych

Zadaniem studentów Akademii Sztuk Pięknych jest przeanalizowanie problemów przemieszczania się po Wrocławiu różnych grup pieszych: dzieci zmierzających do szkół, dorosłych pokonujących codzienną trasę do pracy czy osób w podeszłym wieku. Ich praca ma pomóc poprawić bezpieczeństwo pieszych.

Redakcja

To już kolejna edycja współpracy Urzędu Miejskiego Wrocławia z Akademią Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta w ramach projektu „Przyjazne Miasto”. W drugiej edycji studenci akademii zajmują się poprawą bezpieczeństwa i komfortu pieszych w naszym mieście.

Wyzwanie podjęte

Cykl zadań pod nazwą „Pieszy Wrocław” rozpoczął się w połowie października od spotkania studentów z oficerką pieszą Anną Szmigiel-Franz z Biura Zrównoważonej Mobilności UMW. Studenci dowiedzieli się, jakie są główne bolączki pieszych w naszym mieście oraz poznali obszary, w których ich projektowe podejście mogłoby się przyczynić do polepszenia jakości życia w tym kontekście.

Studenci Pracowni Podstaw Projektowania ASP we Wrocławiu zaangażowani w projekt „Przyjazne Miasto”

– Jako miasto podejmujemy działania w celu poprawy bezpieczeństwa pieszych. Dzieje się to przede wszystkim za sprawą uspokajania ruchu drogowego. Jest to oczywiście proces poprzedzony analizami, takimi jak badania prędkości czy konsultacje z mieszkańcami i radami osiedli. Jestem bardzo ciekawa, jak do zagadnienia promocji i bezpie-

czeństwa ruchu pieszego podejść studenci – mówi Anna Szmigiel-Franz.

Zadaniem studentów jest przeanalizowanie zapotrzebowania pieszych w mieście, a także konsultowanie swoich pomysłów ze specjalistami. – Jestem bardzo podekscytowana, bo jest to nasze pierwsze doświadczenie z klien-

tem i tematem, który wychodzi poza uczelniane mury, to świetne doświadczenie. Sama tematyka jest również atrakcyjna, bo jest to coś, co nas dotyczy na co dzień, bo też jesteśmy pieszymi, więc możemy wykorzystać nasze osobiste doświadczenia i mieć wpływ na naszą własną przyszłość – mówi Zofia Wawrzyniak, studentka II roku Wzornictwa na ASP.

Teraz analiza i projektowanie

Studenci zamierzają przyjrzeć się różnorodnym grupom pieszych uczestników ruchu, od dzieci zmierzających do szkół, przez dorosłych pokonujących codzienną trasę do pracy, aż po osoby w podeszłym wieku. W każdej z tych grup szczególną uwagę zamierają stawiać na równą dostępność dla wszystkich grup społecznych, w tym przede wszystkim osób z ograniczoną mobilnością.

Pomysłodawcą współpracy ASP z Urzędem jest ad. dr Krzysztof Kubasek, a projektantami zaangażowanymi w projekt są studenci Pracowni Podstaw Projektowania. – Mamy nadzieję, że prace studenckie będą miały znaczący wpływ na poprawę bezpieczeństwa pieszego Wrocławia, a rozwiązania zaproponowane przez projektantów zostaną wszczęte w tkankę miasta i będą miały okazję służyć mieszkańcom. Wierzę, że tego typu współpraca ma szansę przynieść nieocenione obopólne korzyści. Studentom przybliżyć realia pracy projektanta z jednostkami samorządowymi oraz, co najważniejsze, wpłynąć na poprawę komfortu pieszych uczestników ruchu, czyli nas wszystkich – mówi dr Krzysztof Kubasek. Pod koniec semestru projekty zostaną poddane ocenie urzędników pod kątem ich wdrożenia.

Masz moc! Ogarnij swoje miasto w świecie fantasy

Będą elfy, krasnoludy i trolle. A do tego fikcyjne miasto Motus, którego mieszkańcy muszą zmierzyć się z nie lada wstrząsami. Brzmi fantastycznie, ale problemy, z którymi mierzą się mieszkańcy Motusa, nie są tak różne od globalnych problemów, z którymi na co dzień mierzy się nasz świat. Zainteresowani? Zapisujcie się na symulację (Po)Fantazju!

Maciej Wołodko

– (Po)Fantazjuj to symulacja, w której uczestnicy tworzą własną tożsamość i plany działania w fantastycznym świecie. Stanowi metaforę wyzwań świata rzeczywistego i umożliwia różnym grupom zaangażowanie się w bezpieczną i politycznie neutralną przestrzeń. Uczestnicy sprawdzają swoje umiejętności przywódcze, rozwiązując konflikty i wykorzystując zasoby grupy. Celem jest doświadczenie, zrozumienie i ćwiczenie procesów decyzyjnych poprzez interakcje z innymi – wyjaśniają organizatorzy.

Warsztaty odbędą się w EkoCentrum przy ul. św. Wincentego 25AC

w dniach 30 listopada – 1 grudnia. Są całkowicie bezpłatne. Warto się jednak pospieszyć, bo liczba miejsc jest ograniczona. Zapisy trwają do czwartku 23 listopada. Formularz rejestracyjny znajdziecie pod adresem wroc.city/EdukacjaDoObywatelskosci.

Symulacja społeczna – choć przypomina grę RPG (gatunek gry komputerowej, w której gracz kontroluje bohatera lub drużynę poruszających się po fikcyjnym świecie), jest metodą pomagającą w analizie złożonych problemów. Jedno jest pewne – nie będą to zwykłe, nudne warsztaty.

W ramach wydarzenia będzie można poznać i wypróbować in-

nowacyjne narzędzia szkoleniowe z zakresu edukacji obywatelskiej. Projekt „Edukacja do obywatel-

skości” korzysta z dofinansowania o wartości ponad 171 tys. euro otrzymanego od Islandii,

Liechtensteinu i Norwegii w ramach Funduszy Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Grając w (Po)Fantazjuj, na kilka godzin wejdziesz w rolę mieszkańców Motusa (zdjęcie ilustracyjne)

Wrocławski jarmark wśród najlepszych w Europie

Na ten moment czekają zarówno mieszkańcy, jak i turyści. Już w piątek, 24 listopada, na wrocławskim Rynku zostanie otwarty jarmark bożonarodzeniowy, który został doceniony nawet przez ekspertów Christmas Tree World, największej w Wielkiej Brytanii firmy zajmującej się handlem choinkami. Według ich rankingu, nasz jarmark znajduje się w czołówce najlepszych w Europie!

**Paulina Falkiewicz,
Mariola Szczryba**

Świąteczne jarmarki, co roku, cieszą się dużą popularnością w całej Europie. Można na nich spotkać św. Mikołaja, kupić choinki, bombki, prezenty i regionalne produkty, zjeść lokalne potrawy i napić się grzanego wina albo gorącej czekolady. Okazuje się, że polskie bożonarodzeniowe targi są cenione w świecie.

Ranking TOP 10

Dowodem na to jest najnowszy ranking ekspertów Christmas Tree World, którzy wybrali najwspanialsze jarmarki świąteczne w Europie. Spośród 70 wytypowali najlepszą dziesiątkę. W zestawieniu brane były pod uwagę różne kryteria, m.in. długość trwania jarmarku, koszty noclegów w okolicznych 3-gwiazdkowych hotelach, liczba postów na TikToku i Instagramie oraz wyszukiwań na temat wydarzeń w Google.

W rankingu świetnie wypadły trzy polskie jarmarki, w tym również wrocławski, który został doceniony m.in. za niskie ceny noclegów. Oto klasyfikacja: 1 miejsce: jarmark w Krakowie; 2. miejsce: jarmark w Tallinnie, Estonia; 3. miejsce: jarmark w Budapeszcie, Węgry; 4. miejsce: jarmark w Wiedniu, Austria; 5. miejsce: jarmark we Wrocławiu; 6. miejsce: jarmark w Poznaniu; 7. miejsce: jarmark w Pradze, Czechy; 8. miejsce: jarmark w Colmar, Francja; 9. miejsce: jarmark w Düsseldorfie, Niemcy; 10. miejsce: jarmark w Kolonii, Niemcy.

Przypomnijmy, że wrocławski jarmark w ubiegłym roku został doceniony m.in. w rankingu Samorządowego Kongresu Internetu i Mediów Społecznościowych „Local-SoMe'22”, w którym poko-

nał Wiedeń, Paryż czy Kopenhaga. Znalazł się też w pierwszej dziesiątce najciekawszych tego typu atrakcji na świecie według międzynarodowej agencji turystycznej Planet Cruise.

W tym roku dłużej

Jarmark Bożonarodzeniowy we Wrocławiu rozpocznie się 24 listopada i potrwa dłużej niż w zeszłym roku, bo aż do 7 stycznia 2024 roku (włącznie z nocą sylwestrową i Świętem Trzech Króli).

W ubiegłym roku odwiedziło go ponad milion osób!

Jak zawsze, w Rynku i jego okolicach, wystawione zostaną kolorowe ozdoby i mnóstwo straganów ze świątecznymi przysmakami. Jarmark będzie obejmował: ul. Olawską, ul. Świdnicką, plac Solny i wszystkie pierzeje Rynku (zachodnią przy fontannie, północną, południową i wschodnią).

Sprzedaż w drewnianych domkach będzie prowadzona codziennie

skie Centrum Rozwoju Społecznego. Będzie można także zapoznać się z ofertą miejską i uzyskać informacje na temat realizowanych projektów w mieście.

Organizator przygotował również interesującą ofertę animacji oraz atrakcji dla dzieci, w tym warsztaty z malowania i dekorowania pierników. Serdecznie zapraszam wszystkich na jarmark, a 6 grudnia od godz. 17 dzieci będą mogły spotkać się ze Świętym Mikołajem oraz magicznym zaklęciem rozświetlić wrocławską choinkę – zachęca Małgorzata Golak, dyrektor Biura Rozwoju Gospodarczego UMW.

Buciki i Prezentuś

Tradycją Wrocławskiego Jarmarku Bożonarodzeniowego są ceramiczne kubeczki buciki, które co roku mają nowy kolor. Tym razem będą fioletowe. W kubeczkach będzie można skosztować aromatycznego grzańca, gorącej czekolady i innych napojów, delektując się jednocześnie atmosferą nadchodzących świąt.

Upamiętnić pobyt będzie można w fotodomkach, które pojawią się na pierzei zachodniej Rynku. To zaaranżowane tematycznie drewniane domki, w których goście jarmarku będą mogli wykonywać fotografie. Na wrocławski Rynek zawita także krasnal Prezentuś. Legenda głosi, że trzeba trzykrotnie dotknąć jego czapeczki, aby spełniły się wszystkie życzenia... Ten przesympatyczny wrocławski Krasnal pojawia się tylko raz w roku, właśnie podczas Jarmarku Bożonarodzeniowego we Wrocławiu i znika na kolejne 11 miesięcy.

Co do jedzenia, co do kupienia?

Na jarmarku zagospodarczą domki handlowe z rozmaitymi pysznościami. Pierzeja północna Rynku stanie się prawdziwym rajem dla smakoszy! To między innymi tutaj będzie można skosztować pyszności z różnych regionów Polski i Europy. Spośród smaków i aromatów znajdziemy wybrane specjalności: alzacckie podpło-

myki flammkuchen, dania kuchni ukraińskiej, holenderskie i włoskie sery, hiszpańskie churros, litewskie wędliny, dolnośląskie miody, turecką baklavę, a także bajkowe wrocławskie kamieniczki w postaci pierników, które znajdziemy w drewnianym Młynie.

Nie zabraknie świątecznych słodkości: owoców w czekoladzie, owoców suszonych, bakalii, chałwy, gofrów tradycyjnych i bąbelkowych, kołaczy węgierskich, świątecznych pralin, czekoladowych pierników. W drewnianych domkach znajdą się też specjalności polskiej kuchni: szaszłyki, golonki, bigos, pajda chleba, szare kluchy, ziemniaki ze śledziem, pierogi, gołąbki, kwaśnica. Pojawiają się również potrawy z grilla, góralskie oscypki z żurawiną, pieczone kasztany, tradycyjne polskie i litewskie wędliny, węgierskie langosze z na-

ne z naturalnego, lnianego materiału ozdobne torby i worki z kolorowymi motywami. W świątecznych kramach znajdziemy również ręcznie wykonane poduchy z motywami ludowymi, ekologiczne świece sojowe, naturalne kosmetyki, ręcznie szyte lalki z Ukrainy i wiele innych trudno dostępnych na co dzień produktów. Oprócz tego, tradycyjnie przy choince, zamówimy ręcznie malowaną bombkę z życzeniami lub dedykacją albo imienną podkową na szczęście wykutą przez kowala.

Wydarzenia artystyczne

Podczas jarmarku zobaczymy też wydarzenia artystyczne. Od 3 do 6 stycznia 2024 r. funkcjonować będzie świąteczna scena przy choince. A na niej występy dzieci w wieku szkolnym i przedszkolnym, kameralne koncerty, wydarzenia z okazji

Iluminacja świąteczna

Na wrocławskich ulicach, placach i skwerach rozpoczął się już montaż świątecznych dekoracji. Ponownie motywem przewodnim iluminacji świątecznej są staropolskie zwyczaje bożonarodzeniowe: podłaźniczka, „pająk” i „świat”. Kompozycje złożone z tysięcy światełek w kolorach białym, żółtym, bursztynowym i niebieskim będą ozdabiać wrocławskie ulice do 31.01.2024 r. Wszystkie dekoracje są 100 proc. energooszczędne, wykonane w technologii LED. Choinki świąteczne pojawiają się na Rynku, Nowych Żernikach ryneczku starego Psiego Pola oraz placu Grunwaldzkim (naturalne świerki). Dekoracje zawisną po raz kolejny na rosnącym drzewku przy ul. Dobrzyńskiej. Elementy iluminacji ozdobią trzy fontanny: na pl. Gołębim, Orłąt Lwowskich oraz Jana Pawła II. W świątecznej odsłonie ponownie ukażą się nam most i Ostrów Tumski. Dekoracje na latarniach i przewieszkach zobaczymy również na ulicach Piaskowej, św. Katarzyny, pl. Nankiera, św. Antoniego, Włodkowica, Świdnickiej i placu Kościuszk.

ty zaprezentuje 140 firm – ponad 70 proc. z Dolnego Śląska, w tym blisko 45 proc. to firmy wrocławskie. Częścią jarmarku jest również ciesząca się coraz większą popularnością Strefa Wrocław Społecznie i Lokalnie. Wśród nich są: miody, pierniczki, musy owocowe, ręcznie wykonana biżuteria, oryginalne dekoracje świąteczne, ręcznie szyte torby i czapki czy niepowtarzalna ceramika.

W strefie będzie ponad 40 wystawców, w tym 3 organizacje społeczne. Podczas tegorocznej edycji, w ramach europejskiego projektu „Boże Narodzenie z Ukrainą”, ukraińscy rękodzielnicy w jednym z domków w strefie będą sprzedawać i promować pamiątki oraz wyroby rzemieślnicze wy-

produkowane w swojej ojczyźnie. Organizacje społeczne, jak i wystawcy będą zmieniać się co tydzień, więc nie warto zwlekać i bez

ociągania ruszyć w kierunku placu Gołębiego, gdzie Strefa Wrocław Lokalnie i Społecznie czeka na wszystkich odwiedzających.

W tym roku po raz drugi pojawi się Domek Miejski, czyli stoisko miasta Wrocław na jarmarku bożonarodzeniowym. Sprzedawane w nim będą pamiątki z Wrocławia, bluzy, poncza kąpielowe, ręczniki, kubki, maskotki-krasnalki, workoplecaki, parasole oraz pendrivey. Gospodarzami domku będą Wrocławski Aquapark i Wrocław

ZDiUM buduje chodnik na Żernikach

Zarząd Dróg i Utrzymania Miasta we Wrocławiu rozpoczął inwestycję dla pieszych. Szczególne znaczenie będzie ona miała dla uczniów SP 27 z ul. Rumiankowej i ich rodziców. W pobliżu szkoły, na pasie gruntu wykorzystywanym jako parking, powstanie chodnik o długości ok. 80 m. Potrzebę realizacji tego zadania dostrzegła Rada Osiedla Żerniki i zdecydowała przeznaczyć na jego realizację środki z Funduszu Osiedlowego. Koszt: 248 tys. złotych. Firma Ultranet z Wrocławia ma czas na wykonanie zadania do połowy lutego 2024.

Minikiermasz na Gaju – przyjdź!

Przynieś ze sobą rzeczy, które zalegają ci w szafie, które kupiłaś, ale się nie polubiłyście, za małe, za duże i daj im szansę, by ktoś je polubił. Może ty również znajdziesz coś, co przez pomyłkę trafiło do szafy kogoś innego. Mogą to być rzeczy, biżuteria, a może być również jakieś rękodzieło. Ideą jest wymiana coś za coś – a więc na tym się nie zarabia. Listopadową wymiankę ciuchową i minikiermasz dobra wszelkiego organizuje Akademia Przyjemności 26 listopada w godz. 15–20, ul. Jabłeczna 18/23.

Pawłowice: rośnie nowa strefa relaksu

Na wrocławskich Pawłowicach przy ul. Pawłowickiej powstaje nowa strefa wypoczynku. To zadanie z Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego. Wykonawca kończy zagospodarowanie części terenu nad Jeziorem Pawłowickim. Zarząd Zieleni Miejskiej buduje tam strefę wypoczynkową z pomostami i ławeczkami. Zostanie też uporządkowana zieleni i odtworzone trawniki. Prace realizowane są w ramach zwycięskiego projektu nr 5, WBO 2021: ZIELONO MI I BEZPIECZNIE – Rewitalizacja terenu wokół jeziora na Osiedlu Pawłowice – etap 3. Koszt zadania to ponad 200 tys. zł.

KLECINA

Przedszkolaki wybrały swoją radę dziecięcą

Przedszkole nr 56 Niezapominajka z ul. Wałbrzyskiej już od małego uczy dzieci demokracji. Od kilku dni mają Radę Dziecięcą Przedszkola. Na czym będzie polegała władza Ali, Zuzi i Marysi?

Paulina Falkiewicz

Placówka od trzech lat realizuje projekt „Podróż wrocławskich dzieci do demokracji i praw obywatelskich”. – Polega on na tym, że spośród kandydatów dzieci najstarszych grup wybieramy Przedszkolną Radę Dzieci. Wybory te są przeprowadzone w sposób demokratyczny i zbliżony do tych zasad, jakie obowiązują w świecie dorosłych. Jest kampania i edukacja wyborcza, a kandydaci zachęcają rówieśników poprzez plakaty, ulotki i rozmowy do oddawania głosów właśnie na nich – tłumaczy Katarzyna Głowik-Jamróz, dyrektor przedszkola.

Dodaje, że nauczycielom z jej placówki zależy na tym, by dzie-

Dziecięcą radę: Alę, Zuzię i Marysię przedszkolaki z Niezapominajki wybrały 18.10; zaprzysiężono ją 19.11

ci miały świadomość, że mają wpływ na to, co się dzieje wokół nich. – Mogą wybierać dodatkowe atrakcje, jakie będą towarzyszyły im w codziennym życiu, mogą decydować, co zmienimy w organizacji dnia. Już usłyszałam postulaty o zwiększonej liczbie naleśników

i spaghetti – uśmiecha się dyrektor Głowik-Jamróz. – Wydawać by się mogło, że są to drobiazgi. A jednak to, że dzieci zgłaszają swoje postulaty, a potem są one realizowane, uświadomi im, że mają realny wpływ na swoje życie – ma nadzieję.

Rodzicom podoba się projekt przedszkola. – Cieszę się, że nasze dzieci w Niezapominajce są pytane o zdanie i że jest ono brane pod uwagę – mówi Mirosława Szymańska, mama Marysi, która wygrała wybory do Przedszkolnej Rady Dzieci.

LIPA PIOTROWSKA

Szansa na park między Kminkową i Fryzjerską

Miasto zyska dodatkową zieleni wielkości rynku. Urzędnicy miejscy złożyli właśnie wniosek do KOWR-u o przejęcie działek na osiedlu Lipa Piotrowska o łącznej powierzchni prawie 26 tys. mkw. Cel? Utworzenie zupełnie nowej enklawy zieleni.

W najbliższym sąsiedztwie przyszłego parku mieszka ok. 5 tys. osób

Redakcja

Historia inicjatywy sięga roku 2017, kiedy Rada Miejska Wrocławia uchwaliła na tym terenie Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego. Na jego podstawie grunty mogą zostać przeznaczone pod kulturę fizyczną (terenowe urządzenia sportowe, polany rekreacyjne), skwery i właśnie zieleni parkową. – Długo staraliśmy się o park na Lipie Piotrowskiej. Przy tak gęstej zabudowie i kolejnych powstających inwestycjach brakuje nam miejsca z zielenią wysoką, dostępnego dla wszystkich mieszkańców – mówi Ewa Stanisław, radna Lipy.

– W trakcie starań mieszkańcy wykorzystali skrawek miejskiego gruntu przy pętli autobusowej,

zdobywając tysiące głosów w WBO na nasadzenia i zagospodarowanie zieleni na terenie sąsiadującym z parkiem.

Jeszcze z początkiem września bieżącego roku Rada Osiedla Lipa Piotrowska wystąpiła z wnioskiem do prezydenta o utworzenie parku. Obecnie prezydent oczekuje na odpowiedź KOWR-u w sprawie przejęcia czterech działek, na których docelowo mają powstać zielone płuca Lipy Piotrowskiej.

– Możliwe jest powstanie boisk, siłowni terenowych, placu zabaw, alejek, elementów małej architektury, a także posadzenie drzew, także w ramach kolejnych edycji WROśnij we WRO – zapewnia Jacek Mól, dyrektor Zarządu Zieleni Miejskiej.

Od trzech pokoleń tworzą okulary dla wrocławian

Historia rodzinnej firmy, która dziś produkuje oprawy okularowe, sięga czasów powojennego Wrocławia. To właśnie wtedy Jan Daniluk otworzył pierwszy zakład optyczno-zegarmistrzowski przy ul. Klasztornej, obecnie Traugutta. Teraz jego tradycję kontynuują synowie, a projektowaniem modnych oprawek zajmuje się wnuczka z mężem.

Katarzyna Wiązowska

Dzisiejsza Dekoptica to rodzinna firma, która już od ponad czterech dekad zajmuje się projektowaniem i produkcją opraw okularowych oraz okularów przeciwsłonecznych, zdobywając uznanie klientów na świecie. Jej historia sięga roku 1947, gdy nestor rodu Jan Daniluk otworzył pierwszy prywatny zakład optyczny we Wrocławiu.

Powojenna miłość

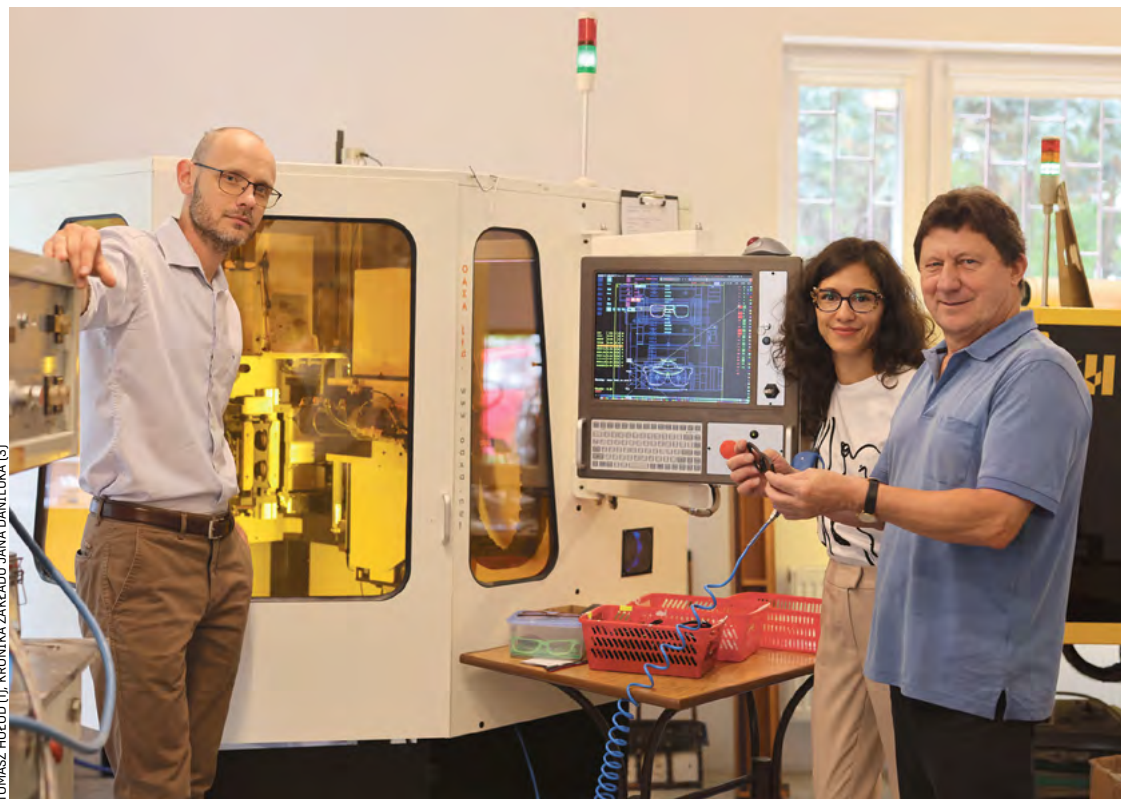
Zakład Jana Daniluka początkowo mieścił się przy ul. Klasztornej (dziś Traugutta). Jego lokalizacja zmieniała się jeszcze dwa razy. Od 1968 roku działa przy ul. Kuźniczej, naprzeciwko baru „Miś”. Jak wspomina Ewa Doleczek, wnuczka Jana Daniluka i współwłaścicielka firmy Dekoptica, jej dziadek prowadził ten zakład razem z babcią Eriką. – Byli niezwykle serdecznymi osobami oraz bardzo szybko zjednywali sobie ludzi swoim sercem i wysoką kulturą osobistą. Moja babcia była bardzo elegancką kobietą z cudownym uśmiechem. Dziadek śmiał się, że jeśli jakiś model oprawek gorzej się sprzedawał, to szykował go dla babci, a wtedy bardzo szybko znajdował nabywców – opowiada.

Żona Jana Daniluka, Erika, była Niemką. Przyjechała do Wrocławia, ponieważ jej tato został wcielony do armii w 1945 roku. Ostatnia kartka, którą wysłał, pochodziła z Wrocławia. Z kolei Jan przyjechał do Wrocławia z Bierdzan w Lubelskiem po pobycie w Niemczech, gdzie spędził całą wojnę. Poznali się, gdy mieszkali w jednej kamienicy przy ul. Piastowskiej.

Zrób to sam

– Po wojnie brakowało oprawek. Na początku państwo zaopatrywało w oprawy jedynie państwowe sklepy optyczne. Prywatni sprzedawcy mieli ograniczone możliwości. Skłoniło to rodzinę Daniluk do rozpoczęcia własnej produkcji już w latach 60. ubiegłego wieku – mówi Łukasz Doleczek, mąż wnuczki Jana Daniluka i współwłaściciel firmy Dekoptica.

Moda na oprawy zmieniała się często zainspirowana wzorcami zagranicznymi, a zdobycie takich

TOMASZ HOŁOD (1), KRONIKA ZAKŁADU JANA DANILUKA (3)

Syn Jana Daniluka Krzysztof z córką Ewą Doleczek i zięciem Łukaszem Doleczkiem prowadzą firmę Dekoptica

1. Przeniesiony tu w 1968 roku zakład optyczno-zegarmistrzowski przy ul. Kuźniczej wciąż działa w tym samym miejscu 2. Prowadziło go małżeństwo Jan Daniluk z żoną Eriką 3. Jan mierzący okulary klientce

opraw było trudne. Jan Daniluk wziął więc sprawy w swoje ręce i wykorzystując prospekty wprowadzone z targów w Niemczech, stworzył pierwszą wtryskarkę do produkcji opraw okularowych. Dzięki temu mógł wytwarzać modele, których brakowało na rynku. Wspierali go w tym naukowcy z Politechniki Wrocławskiej oraz lokalna firma Hydral.

Tradycja przez pokolenia

W międzyczasie synowie Jana Daniluka, również mistrzowie optyki, dołączyli do ojca. Waldemar zdecydował się prowadzić salon optyczny przy ul. Kuźniczej, a Krzysztof z żoną zajęli się produkcją opraw.

To właśnie on w 1982 roku założył firmę Dekoptica, której nazwa

powstała z połączenia pierwszych liter nazwiska i ich imion, czyli Daniluk Elżbieta i Krzysztof. – Ukończyłem studia na kierunku klimatyzacja i ogrzewnictwo na Politechnice Wrocławskiej. Jednak już od dziecka miałem do czynienia z optyką, ponieważ praktycznie dorastałem w zakładzie ojca. Dlatego po ukończeniu studiów, ustaliliśmy, że zajmę

się produkcją, a brat poprowadzi salon. Moja żona, choć skończyła ten sam kierunek, co ja, postanowiła pracować ze mną – wyjaśnia Krzysztof Daniluk.

Pan Krzysztof twierdzi, że w czasach PRL-u nie było problemów ze sprzedażą oprawek. Na rynku było ich niewiele, a konkurencja była mała. – Przede wszystkim nie było importu z Zachodu. W dzisiejszych czasach sprzedaż wymaga zdecydowanie więcej wysiłku niż w przeszłości – wyjaśnia.

Ewa Doleczek również ma wspomnienia z dzieciństwa związane z zakładem produkującym oprawki, gdzie jako mała dziewczynka spędzała wiele czasu. Mimo że razem z mężem Łukaszem ukończyli studia humanistyczne postanowili aktywnie włączyć się w rodzinny biznes. Dziś oboje zajmują się projektowaniem oprawek. Pan Łukasz pasjonuje się również nowoczesnymi technologiami wykorzystywanymi w produkcji opraw, dlatego w zakładzie ciągle pojawiają się nowe maszyny do ich wytwarzania. – Nasze wzory oprawek są unikalne, część z nich jest bardzo nowoczesna. Niemniej jednak czerpiemy także inspirację ze starszych modeli. W naszej ofercie znajdują się również oprawki produkowane od 30 lat, które wciąż cieszą się popularnością – opowiada Ewa Doleczek.

Światowa jakość

Obecnie Dekoptica zatrudnia ponad 30 osób. Zakład rocznie produkuje około 300 tys. sztuk opraw okularowych. Produkty znajdują nabywców w Polsce i w kilkunastu krajach europejskich, Arabii Saudyjskiej czy Izraelu. W planach firmy leży zdobycie kolejnych rynków Europy Zachodniej oraz rozwój sprzedaży w Stanach Zjednoczonych.

– Dążymy do stworzenia marki modowej rozpoznawalnej na całym świecie. Dlatego prezentujemy naszą ofertę na znaczących targach branżowych, m.in. w Mediolanie i Paryżu. Jesteśmy dumni, że wszystkie nasze wyroby są projektowane i produkowane w Polsce, we Wrocławiu – mówi z dumą Ewa Doleczek.

Osiedle w skrócie

Las Mokrzański. W obrębie osiedla jest Las Mokrzański – największy kompleks leśny w granicach Wrocławia. Rosną w nim dęby szypułkowe, olsze czarne, sosny. Świerki, robinie akacjowe, buki, graby, jawory, jesiony. Można tam zobaczyć także tamy bobrowe i stare powalone drzewa, w których wciąż toczy się życie, bo stały się domem dla mnóstwa organizmów.

107 i 148. Nową ulicą 11 Listopada będą kursować dwie linie autobusowe: 107 (trasa została wydłużona i autobus pojedzie aż na Pracze Odrzańskie) i 148. Dzięki temu, że powstał wiadukt nad torami kolejowymi, autobusy 148 nie będą stały przed zamkniętymi rogatkami na ul. Żernickiej.

Zniżki z kartą Nasz Wrocław. W ramach programu Nasz Wrocław Studio Jogi w Leśnicy przy ul. Miodowej 31 proponuje zniżki w ramach programu Nasz Wrocław (PIT 15 proc.) do kursów jogi. Na zniżki można też liczyć w OPT Zamek, pl. Świętojański 1 (PIT 20 proc., MAX minus 30 proc.).

Przystań Złotniki. Spływ pontonowy we Wrocławiu i najbliższej okolicy? Czemu nie! Przy ulicy Skoczylasa niedaleko kładki Błogosławionego Czesława jest Przystań Złotniki, która organizuje spływy na malowniczym odcinku rzeki Bystrzycy z Jarnołtowa do Leśnicy, a kajakowe z Jarnołtowa do ujścia Odry. To świetna zabawa na łonie natury. Sezon już się zakończył, ale rozpoczęcie kolejnego jest planowane na początek maja. Szczegóły na stronie Przystani: rafting-wroclaw.pl.

Z obwodnicą i osiedlową ul. Średzką

Otwarcie obwodnicy Leśnicy z poszerzeniem ul. Kosmonautów i wybudowaniem ul. 11 Listopada. Nowe przedszkole przy ul. Dębickiej i boisko przy Wojanowskiej. Naliczyliśmy 129 inwestycji za prawie 300 mln zł.

Redakcja

Długo oczekiwane otwarcie obwodnicy Leśnicy nastąpi w najbliższą sobotę 25.11. Droga krajowa nr 94 nie będzie już przebiegać przez centrum osiedla. Dla leśniczan oznacza to więcej spokoju i mniej spaliny w miejscu z historycznymi budynkami położonymi przy ul. Średzkiej, a wszyscy mieszkańcy miasta zyskają lepszy wyjazd w kierunku Środy Śląskiej, a dalej Lubina i Zielonej Góry. Do użytku zostanie oddany przebudowany fragment ul. Kosmonautów, od Glinianek do szpitala przy Fieldorfa, oraz nowa ul. 11 Listopada. To łącznie 4,2 km dróg, a także drogi rowerowe (wzdłuż Kosmonautów po obu stronach, wzdłuż 11 Listopada po stronie zachodniej), 143-metrowy wiadukt nad torami kolejowymi w ciągu ul. 11 Listopada. To również kilkaset nowych drzew, w tym dużych, mających ponad 30 cm obwodu, które zostały po-

sadzone wzdłuż ul. Kosmonautów. Koszt inwestycji: ponad 238 mln zł. W ramach akcji TORYwulucja MPK wymieniło w ubiegłym roku 1,2 km torów. Koszt inwestycji 11,6 mln zł.

Na osiedlu wykonano także wiele prac, które ułatwiają życie rowerzystom i pieszym, np. doświetlenia przejść dla pieszych przy Marszowskiej czy chodniki przy Starogajowej i Serowarskiej.

Przedszkole przy Dębickiej

W 2021 roku zakończyła się budowa przedszkola przy ul. Dębickiej. Pojawiło się tam 8 klas dla 200 dzieci, a także węzły sanitarne, pomieszczenia pomocnicze, sala do zajęć ruchowych, szatnie, pełna kuchnia i inne ważne dla placówki pomieszczenia. Przedszkole jest dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, ma także wiele proekologicznych rozwiązań (instalacja fotowoltaiczna, po-

wietrzna pompa ciepła, system gospodarowania deszczówką. Inne inwestycje szkolne: zakończony w 2019 roku remont i docieplenie części elewacji i tarasów przedszkola przy ul. Łącznej czy wykonany w tym samym roku remont dachu i przebudowa strefy wejściowej w szkole przy Starogajowej.

Kilka placów zabaw i sport

A skoro już jesteśmy przy dzieciach: maluchy w Leśnicy mają do dyspozycji kilka placów zabaw, np. Mokrzański Plac Zabaw, Złotnicki Ogród Umiejętności i Eko-park Stabłowice. W ubiegłym roku zakończyła się np. budowa zaplecza z siedmioma szatniami oraz z sanitariatami na stadionie Le-

śnica przy ul. Kosmonautów. Koszt: ponad 1,4 mln zł. Są też ścieżki, ławki i parking. W 2020 roku w ramach WBO zakończyło się zagospodarowanie terenu przy ul. Wojanow-

Sadzenie klonów na ul. Kosmonautów w pobliżu ul. 11 Listopada

Plac zabaw Przedszkola nr 24 przy ul. Dębickiej

skiej. Powstało boisko wielofunkcyjne o nawierzchni poliuretanowej do gry w piłkę nożną i streetball (wymiary: 19 x 32 m) z piłkochwyłami, plac zabaw, siłownia zewnętrzna, pojawiły się chodniki, ławki, stojaki na rowery, lampy, przybyło także zieleni. Koszt: ponad 700 tys. zł.

Na osiedlu nie brakuje też miejsc, w których można cieszyć się zielenią. To przede wszystkim Las Mokrzański, o którym piszemy obok, ale też park Leśnicki z pięknymi stawami i grabowym labiryntem czy park Złotnicki z 9 sędziwymi dębami.

Partnerstwo lokalne dla Leśnicy

Na osiedlu od 13 lat działa Partnerstwo lokalne dla Leśnicy i okolic, w skład którego wchodzi Miejski

KOMUNIKACJA MIEJSKA

TRAMWAJE

3, 10, 20

AUTOBUSY

101, 107, 117, 123,
137, 138, 148,
243 i 253, 917,
937, 938, 948,
958, 923

Ośrodek Pomocy Społecznej, Rada Osiedla Leśnica, szkoły, przedszkole, OPT Zamek, Złotnickie Centrum Spotkań, a także fundacje i stowarzyszenia.

Odbывая się tu festyny i fłomarki, biegi po zdrowie, a także imprezy mikołajkowe i wigilie. W ostatnią sobotę odbyła się też debata z udziałem architektów „Quo Vadis Leśnico?” dotycząca zagospodarowania historycznego centrum Leśnicy. Wydarzeń jest sporo, dlatego warto śledzić profil RO na Facebooku.

Rada osiedla

Anna Pietroniska, przewodnicząca zarządu osiedla Leśnica, zaprasza mieszkańców na dyżury radnych, które odbywają w godz. 17-18.30 w każdy poniedziałek i drugą środę miesiąca (sie-dziba RO, ul. Płońskiego 13) oraz w czwartą środę miesiąca (Nowe Żerniki, Klub Fundacji ECDiE, ul. Berga 9). Możliwe są także (po umówieniu) spotkania indywidualne. Z RO można także skontaktować się telefonicznie (tel. 71 349 44 96 oraz 571 511 646) i za pośrednictwem poczty elektronicznej (e-mail: lesnica@osiedla.wroclaw.pl)

Strażnik osiedlowy

Strażnikiem osiedlowym osiedla Leśnica jest **Zbigniew Miczka**, tel. **600 908 518**. Może zainterweniować np. w sprawie złe zaparkowanego samochodu lub pomóc osobie w kryzysie bezdomności. W sprawach wymagających pilnej interwencji należy dzwonić do dyżurnego Staży Miejskiej pod numer 986. Dyżur pod tym numerem jest pełniony 24 godziny na dobę.

Czworo dzielnicowych

Osiedle Leśnica to rejon działania komisariatu Wrocław-Leśnica. Dzielnicowi tego osiedla to:

- mł. asp. **Damian Grzegorz**, tel. **601 813 026**, e-mail: dzielnicowy.lesnica6@wroclaw.wr.policja.gov.pl
- mł. asp. **Sławomir Oboryński** tel. **601 814 410**, e-mail: dzielnicowy.lesnica3@wroclaw.wr.policja.gov.pl
- asp. szt. **Jolanta Skłodowska**, tel. **601 813 104**, e-mail: dzielnicowy.lesnica4@wroclaw.wr.policja.gov.pl
- asp. szt. **Artur Gorczyński**, tel. **601 813 080**, dzielnicowy.lesnica1@wroclaw.wr.policja.gov.pl

Tańce dworskie, fantastyka: OPT Zamek

Bardzo ważnym miejscem na mapie osiedla Leśnica jest Ośrodek Postaw Twórczych Zamek. Organizuje Dni Fantastyki, Festiwal Dobrego Piwa, Noc Świętojańską, a także wystawy.

Można się tam zapisać na różniejsze zajęcia: teatralne, taneczne, artystyczne, rekreacyjne, sportowe etc. I robić mnóstwo arcyciekawych rzeczy, z kręceniem teledysków i tańcami dworskimi włącznie. Całą ofertę znajdziecie na www.zamek.wroclaw.pl. Sam zamek, a właściwie pałac, też jest ciekawy. Żeby wejść do środka, nie trzeba kupować biletów wstępu. Można go zwiedzać również z przewodnikiem.

Wszystkie inwestycje Leśnicy:
www.wroclaw.pl/inwestycje-wroclaw

OPT ZAMEK

W następnym odcinku – Grabiszyn-Grabiszyn

Wybierz Młodzieżowe Słowo Roku 2023

Zakończył się I etap plebiscytu na Młodzieżowe Słowo Roku 2023, w którym internauci zgłosili prawie 18 tys. słów i wyrażań. Jury wyłoniło z nich finałową 20. Oto ona: ■ bambik (słabeusz), ■ baza (uznanie czyjejs opinii), ■ bratku/bruh (zwrot do kumpla, dawniej bracie), ■ cringe (żenada), ■ delulu (od ang. delusional, czyli cierpiący na urojenia), ■ drillowiec (osoba interesująca się drilliem, nurtem rapu), ■ fr/FR (z ang. for real, czyli naprawdę, na serio), vgit (dobrze), ■ imo (od ang. in my opinion, czyli moim zdaniem), ■ kys (od ang. kill yourself, czyli dosł. zabij się, w żartobliwym znaczeniu odczep się), ■ LOL (od ang. lots of laugh, czyli dużo śmiechu), ■ NPC (osoba niewyróżniająca się, jak postać z gry), ■ odklejka (stan oderwania od rzeczywistości), ■ oporowo (bardzo dużo, dawniej w opór), ■ rel (z ang. relatable, czyli możliwy do powiązania z tematem), ■ rizz (od ang. charisma, umiejętność wywierania wrażenia na innych) ■ sieđe-eye (krzywe spojrzenie), ■ sigma (samotny wilk), ■ slay (coś, co robi wrażenie), ■ zgerypała (żartobliwie zła ocena). Głosowanie odbywa się na stronie msr.pwn.pl i trwa do 30 listopada (do godz. 12). Wyniki poznamy na początku grudnia.

Zapisz się na kurs pierwszej pomocy

Nawet 3000 osób rocznie uczy się we Wrocławiu, jak skutecznie ratować życie. Wrocławska Akademia Pierwszej Pomocy to miejska kampania edukacyjna prowadzona przez WCRS, w ramach której organizowane są szkolenia, pokazy, warsztaty i konferencje. Najbliższe szkolenie 7 grudnia.

■ Agata Zięba

– Najbardziej rozpoznawalnymi działaniami Wrocławskiej Akademii Pierwszej Pomocy są bezpłatne szkolenia dla dorosłych mieszkańców Wrocławia z zakresu pierwszej pomocy. Uczymy, jak reagować w sytuacjach, z którymi najczęściej mogą się spotkać. Postępowania w przypadku krwotoków, złamań, udarów, zakrzuszenia, odmrożeń i oparzeń – mówi Dorota Feliks, dyrektorka Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego.

Zajęcia odbywają się dwa razy w miesiącu w czwartki wieczorem. Co roku jest blisko 100 takich bezpłatnych kursów. Ćwiczenia prowadzone są na interaktywnych fantomach oraz przy użyciu AED (automatycznego defibrylatora). Nad aktualnością przekazywanych treści czuwają eksperci z wrocławskiego Uniwersytetu Medycznego, który objął projekt patronatem

Szkolenia prowadzone są na fantomach – stacjonarnie i online (wtedy fantom wypożyczany jest do domu)

merytorycznym. Co roku w szkoleniach WAPP bierze udział ok. 3000 osób.

– Zapisy na dany termin ruszają z dwutygodniowym wyprzedzeniem. W pojedynczym kursie udział bierze do 25 osób. Szkolenia prowadzimy w sposób warsztatowy. Szkolenie trwa 4 godziny. Dzięki takim inicjatywom już prawie 60 proc. osób jest reanimowanych przez świadków zdarzenia nagłego

zatrzymania krążenia – tłumaczy Michał Podgórski, ratownik medyczny, instruktor pierwszej pomocy prowadzący szkolenia WAPP.

Jeszcze w tym roku WCRS zaprasza na dwa kursy w formule online z wypożyczanymi do domu fantomami. Odbędą się one **28 listopada i 11 grudnia**, zapisy na pierwszy termin są dostępne na stronie wcrs.pl/wapp. Ostatni tegoroczny kurs stacjonarny odbędzie się **7**

grudnia (zapisy na tej samej stronie będą dostępne 23 listopada).

Oferta WAPP poszerzyła się o kursy pediatryczne – miejsca na zaplanowane w tym roku szkolenia zapełniły się w kilka godzin. WCRS zapowiada, że postara się włączyć takie szkolenia w kalendarz przyszłorocznych działań WAPP. W planach są również kursy dla dzieci prowadzone w placówkach edukacyjnych.

Osoby z niepełnosprawnością nadają twórczy TON

TON
24 listopada
godzina 12:00

WERNISAŻ WYSTAWY
Ostojaki
wystawa podopiecznych Stowarzyszenia Ostoja na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami

Mają pasję, talent i determinację do realizowania swoich marzeń. Po raz 7. osoby z niepełnosprawnościami z całego świata zaprezentują swoje umiejętności na Międzynarodowym Przeglądzie Twórczości Osób z Niepełnosprawnością TON w Centrum Kultury Wrocław-Zachód.

■ Agata Zięba

Od 2002 roku CK Wrocław-Zachód tworzy rozwiązania, które pozwalają osobom wykluczonym z kultury na rozwijanie artystycznych zainteresowań i łamić stereotypy na temat niepełnosprawności.

W te działania wpisuje się Przegląd Twórczości Osób z Niepełnosprawnością, w którym od 2015 roku odbyło się kilkadziesiąt koncertów, spektakli oraz wystaw z udziałem kilkuset artystów. Impreza cieszy się niesłabnącym zainteresowaniem, czego dowodem jest stale rosnąca liczba zgłoszeń, a założeniem projektu

jest darmowy odbiór wydarzeń. Nie inaczej będzie w tym roku, bo organizatorzy przygotowali bogaty program wydarzeń.

PROGRAM

- 24.11. godz. 12 „**Ostojaki**” – **wernisaż wystawy** portretów podopiecznych Stowarzyszenia OSTOJA
- 25.11. godz. 17 **Recital Leszka Kopcza** – koncert w ramach TON*
- 26.11. godz. 16 **Widowisko muzyczno-teatralne** w ramach TON w wykonaniu Moniki Czerczak, Mariusza Trzeciaka i Krzysztofa Ześlawskiego*

■ 2.12. godz. 16.30 **Pouringowy świat** – wystawa TON

■ 2.12. godz. 17 **Koncert Carsten Snathorst i Halina Kuropatnicka-Salamon***

■ 3.12. godz. 17 **Tango** – spektakl TON w reżyserii i adaptacji Jasika Grządzieli w wykonaniu Teatru ARKA*

Wszystkie wydarzenia będą odbywały się w CK Wrocław-Zachód przy ul. Chociebuskiej 4-6. Wstęp jest wolny, ale ze względu na ograniczoną liczbę miejsc, na wydarzenia oznaczone gwiazdką od 15.11 należy odebrać wejściówki.

➤ **Szczegóły na stronie** wroc.city/TonCKWZ

Kup książki na prezenty w Hali Stulecia

Katarzyna Nosowska czy Aleksander Kwaśniewski... to tylko niektórzy z gości 31. Wrocławskich Targów Dobrych Książek we Wrocławiu. Impreza, podczas której będzie ponad 220 wydawców, startuje w czwartek 30 listopada i potrwa do 3 grudnia.

Magdalena Talik

W tym roku zaplanowano blisko 150 spotkań. Gośćmi będą m.in.:

- prof. Jerzy Bralczyk – 2.12, godz. 13–15,
- prof. Janusz Degler (wokół książki „Obecność Witkacego”) – 3.12, godz. 15.30–17,
- Aleksander Kwaśniewski – 3.12, godz. 12–13.30,
- Rafał Dutkiewicz – 2.12, godz. 13.30–15.45,
- Maria Woś (wokół książki „Le-oPolka”) – 1.12, godz. 16.15–17.30,
- Katarzyna Nosowska – 2.12, godz. 11.15–13.45,
- Olga Maria Szalc (wokół książki „My, kobiety z Teatru Kalambur. Herstorie”) – 2.12, godz. 17–18,
- Małgorzata Starosta – 1.12, godz. 16–16.45; 3.12, godz. 13–13.45,
- Marta Kisiel – 2.12, godz. 12–12.50; 3.12, godz. 12–12.45,

Podczas targów można zaopatrzyć się już w prezenty na święta – np. książkę na początek przygody z czytaniem

- Jędrzej Pasierski – 2.12, godz. 12,
- Beata i Eugeniusz Dębscy – 2.12, godz. 15–16.

Godziny otwarcia i bilety

Wrocławskie Targi Dobrych Książek 2023 otwarte będą: 30.11 w godz. 12–19; 1 i 2.12 w godz. 11–19, a 3.12 w godz. 11–17. Wstęp na targi kosztuje 5 zł. Zwolnieni z opłaty są seniorzy, dzieci, młodzież zorganizowana w grupy i osoby z niepełnosprawnościami.

Bilet kupimy na miejscu albo na stronie targikszazek.pl.

Pióro Fredry i Dobre Strony

W czasie targów przyznawane są także wrocławskie nagrody edytorskie – Pióro Fredry (za najpiękniej wydane książki dla dorosłych) i Dobre Strony (za najpiękniej wydane książki dla dzieci).

Nagrodzone wydawnictwa otrzymają pieniądze, które, zgodnie

z regulaminem konkursu, są zobowiązane przeznaczyć na wydanie kolejnej książki.

Gala wręczenia nagród odbędzie się 30.11 we Wrocławskim Centrum Kongresowym przy ul. Wystawowej 1. Od ubiegłego roku Wrocławskich Targów Dobrych Książek nie organizuje już Wrocławski Dom Literatury, ale Fundacja Halo Targi.

➤ **Szczegóły programu na stronie targikszazek.pl**

Rafał Dutkiewicz pisze o Wrocławiu

Czy wiecie, skąd odjeżdża pociąg do nieba? Czy to możliwe, że Wrocław odwiedził kiedyś prawdziwy św. Mikołaj i... James Bond? Odpowiedzi na te pytania znajdziecie w książce „Chodź, opowiem Ci Wrocław! WroOpowieści Rafała Dutkiewicza”. To subiektywny przewodnik przygotowany przez Rafała Dutkiewicza, wieloletniego prezydenta naszego miasta. Opisane historie i anegdoty ilustrują grafiki autorstwa Jakuba Kamińskiego. O tym, że książka zainteresuje czytelników w każdym wieku, będzie można przekonać się podczas spotkania autorskiego 23.11 o godz. 19 w Klubie PROZA, Przejście Garncarskie 2.

Ruszyły zgłoszenia do PPA. Śpiewasz?

Rozpoczął się nabór zgłoszeń do Konkursu Aktorskiej Interpretacji Piosenki Przeglądu Piosenki Aktorskiej. Przyszłoroczny 44. Festiwal odbędzie się w dniach 15–24.03. Konkurs jest stałym elementem każdej edycji PPA. W zeszłym roku laureatką konkursu została Marina Mashtaler, a wśród zwycięzców z ostatnich lat są m.in. Ralph Kaminski i Maciej Musiałowski. Trzeba mieć ukończone 18 lat i wysłać zgłoszenie do 10.01.2024 roku na jeden z dwóch adresów: a. kozak@teatr-capitol.pl lub Teatr Muzyczny Capitol (Biuro Festiwalowe PPA), ul. Piłsudskiego 67, 50-019 Wrocław, koniecznie z dopiskiem „KAIP”.

Przyjrzyj się detalom w cyfrowej jakości

Blisko 9,5 tys. zabytków, kolekcje tematyczne, możliwość powiększania, zapisywania i pobierania zdjęć – już można poznawać zbiory Muzeum Narodowego we Wrocławiu, siedząc na własnej kanapie. Muzeum Cyfrowe Muzeum Narodowego jest bezpłatne.

Beata Turska

Muzeum Cyfrowe prezentuje prawie 9,5 tys. zabytków ze wszystkich działów Muzeum Narodowego we Wrocławiu. Można je oglądać w poszczególnych zakładkach, np. Malarstwo, Rzeźba, Grafika i rysunek, Ceramika, Meble, Dokumenty historyczne.

Zdjęcia obiektów są świetnej jakości, dlatego po powiększeniu można przyrzeć się detalom – w przypadku niektórych obrazów widać nawet pociągnięcia pędzlem czy fakturę płótna. Dołączono także wyczerpujące opisy. Można tworzyć własne zbiory, a nawet pobierać zdjęcia!

Polubione muzealia można zapisać w serwisie „Moje Muzeum” (trzeba się zalogować) i wracać do nich, kiedy tylko ma się na to

Budda ze zbiorów wrocławskiego Muzeum Narodowego

ochotę. Jeśli prawa do poszczególnych obiektów nie są zastrzeżone, można również pobierać ich wizerunki. Interesujące nas dzieła wyszukiamy nie tylko przeglądając indeks twórców, ale także formułując zaawansowane pytania.

Wiele muzeów na świecie ma już podobne strony, więc – jak przyznał dyrektor Muzeum Narodowego we Wrocławiu Piotr Os-

czanowski – muzeum nadrabia pewną zaległość. Projekt będzie jednak konsekwentnie rozwijany, doskonalony i rozbudowywany. – Będziemy sukcesywnie powiększać nasz cyfrowy katalog, aby wiedza o tym, jak bogate, różnorodne i wartościowe są zbiory Muzeum Narodowego we Wrocławiu, systematycznie wzrastała i stawała się coraz bardziej powszechna – obiecuje dyrektor Muzeum Narodowego we Wrocławiu.

Strona Muzeum Cyfrowego jest przyjazna dla osób ze szczególnymi potrzebami. Np. niektóre obiekty mają nie tylko opis, ale i audiodeskrypcję.

„Erynie” na Netflixie od 29 listopada

Dwunastoodcinkowy serial „Erynie” – z Marcinem Dorocińskim w roli Edwarda Popielskiego – już od 29 listopada będzie można oglądać na Netflixie. Serial jest ekranizacją czterech powieści Marka Krajewskiego: „Erynie”, „Liczb Charona”, „Rzek Hadesu” i „W otchłani mroku”. Akcja toczy się w latach 30. XX wieku we Lwowie oraz w 1946 roku we Wrocławiu. Głównym bohaterem jest lwowski policjant – komisarz Edward Popielski.

Різдвяний ярмарок у Вроцлаві. Коли відкриття?

Різдвяний ярмарок у Вроцлаві розпочнеться рівно за місяць перед Святвечором. Вроцлавський ярмарок притягує до себе тисячі туристів та мешканців міста. На ньому кожен знайде щось для себе, від запашного глінтвейну до атракціонів для дітей. Сюди точно варто приходити з родиною чи друзями.

Світлана Кучеренко

Різдвяний ярмарок розпочнеться 24 листопада 2023 року і триватиме до 7 січня 2024 року! Дерев'яні будиночки з різноманітними товарами традиційно будуть встановлені в чотирьох дуже близьких місцях: Ринкова площа, Свідницька, Олавська та площа Сольна.

На Ринковій площі ви знайдете такі атракціони для дітей, як будиночок у казковому лісі, де можна послухати казки, будинок під гномом, різдвяний вітряк, карусель та інші розваги для дітей. Спеціальним гостем знову буде Гном Подарунків, який приїжджає до Вроцлава лише раз на рік. „Легенда свідчить, що потрібно тричі доторкнутися до його шапки, щоб здійснилися всі ваші бажання” – пишуть організатори. За словами організаторів Ярмарку буде багато розваг для наймолодших, а саме будинок подарунків, Санту та його свиту, казкові хатинки, а також безплатні заходи для дітей з місцевих шкіл та дитячих садків.

„Майстер-класи з розпису пряників відбуватимуться у дворівневих

Різдвяний ярмарок у Вроцлаві розпочнеться 24 листопада 2023 року і триватиме до 7 січня 2024 року!

будиночках: у Казковому лісі та на Солянській площі. Для участі у майстер-класах необхідна реєстрація, оскільки кількість місць обмежена. В рамках майстер-класів запланована прогулянка по Ярмарку, що включатиме безкоштовне користування каруселями та атракціонами, призначеними для наймо-

лодших, під наглядом аніматорів” – зазначають організатори. На Солянській площі буде встановлено казковий будиночок, де подаватимуть глінтвейн та теплі страви. Будиночок матиме вежу з годинником та терасу, з якої відкриватиметься панорамний вид на Соляну площу та площу Ринок.

180 дерев'яних будиночків з різноманітними продуктами

Один з найкрасивіших різдвяних ярмарків Польщі буде сповнений делікатесів. Серед смаків та ароматів на Ярмарку можна знайти: голландські та італійські сири, угорську ковбасу, підляські м'яс-

ні вироби, нижньосілезький мед, турецьку пахлаву, а також казкові „вроцлавські кам'яниці” у вигляді пряників, які можна знайти в стильному дерев'яному Млині. Вроцлавський звичай диктує, що на Ярмарку обов'язково має бути глінтвейн у керамічних черевичках, які гості часто колекціонують. Також тут можна буде випити інші гарячі напої, або ж з'їсти солодощі та делікатеси, холодні та гарячі страви, ялинкові прикраси, всілякі ремесла, сувеніри з Вроцлава та Нижньої Сілезії.

В які дні та до котрої працюватиме Ярмарок?

Вперше в цьому сезоні Різдвяний ярмарок працюватиме до 7 січня. Дерев'яні будиночки будуть відкриті щодня з 10 ранку до 9 вечора. Виянятками будуть святкові дні, а саме:

- 24 грудня – зачинено,
- 25 грудня – зачинено
- 26 грудня – з 13:00,
- 31 грудня, новорічна ніч – деякі кіоски до 17:00, нато- мість з їжею та напоями до 2 години ночі,
- 1 січня – зачинено.

Ретро-поїзд курсуватиме у Нижній Сілезії

Для поціновувачів поїздок залізницею є приємна новина. Незабаром на Нижній Сілезії у Польщі можна буде відправитися у подорож ретро-потягами. Ці маршрути роками були закриті та виключені з регулярних пасажирських перевезень. Отже, це гарна можливість відкрити для себе нові та цікаві локації в Польщі.

Ретро-потяг починає свою роботу 25 листопада

Альона Нетьосова

Клуб залізничних ентузіастів у Вроцлаві запрошує на перший випуск проекту «Залізничні маршрути Нижньої Сілезії» який починає свою роботу з 25 листопада. Історичні вагони серії Бі 1928-1930 років, а також салон і кушет 70-х років ХХ століття будуть причеплені до культового локомотиву «Фіат» СУ45-079. З 1973 року – єдиний діючий теплотяг цієї серії, витриманий в історичних кольорах з оригінальним технічним оснащенням. Локомотив також має декоративні деталі, якими ці теплотяги осна-

щувалися в роки їх повсякденної експлуатації. У зв'язку з ймовірністю низьких температур під час подорожі, кожен квиток має право на отримання безкоштовного гарячого напою (кава, чай, гарячий шоколад).

Маршрут і ціни квитків

Вагон з дерев'яними лавками 20-х років. ХХ століття – Звичайний квиток 39 zł / Пільговий квиток 29 zł.

КОТЯЧІ ГОРИ, 25 ЛИСТОПАДА 2023, Вроцлав Центральний: Від'їзд, 11:10, Вроцлав Надодже:

Прибуття 11:21, Від'їзд 11:22, Тшебниці Прибуття 11:53 Від'їзду 12:25, Вроцлав Надодже Прибуття 12:58 Від'їзд 13:01, Вроцлав Центральний Прибуття 13:10

Вартість квитків: Купейний вагон з 70-х років. ХХ століття – Звичайний квиток 75 злотих / Пільговий квиток 55 zł. Вагон з дерев'яними лавками 20-х років. ХХ століття – Звичайний квиток 69 злотих / Пільговий квиток 49 zł.

➤ **Докладний графік руху доступний за цим посиланням:** wroc.city/retropociag-dolny-slask

WROMIGRANT
пункт інформації для мігрантів та біженців у Вроцлаві

Безкоштовні консультації,
тренінги та інформаційні зустрічі

Прийди!

Перехід Діалогу,
вул. Świdnicka 19,
Вроцлав

Зателефонуй!

+ 48 735 969 992
+ 48 538 579 555
+ 48 71 772 49 50

Напиши!

wromigrant@wcrs.pl

Вподобай!

[@wromigrant](https://www.facebook.com/wromigrant)

PL / UA / EN / BY / RU

A przed meczem był schabowy i chochla bigosu...

40 tysięcy kibiców na stadionie Tarczyński Arena już 3 grudnia obejrzy mecz lidera – Śląska Wrocław z mistrzem Polski – Rakowem. Z częstochowską ekipą łączą się dwie główne postaci pionu sportowego WKS-u: trener Jacek Magiera i dyrektor sportowy David Balda. Jeden wychowanek Rakowa sprzed lat – drugi do niedawna, w klubie spod Jasnej Góry, odpowiedzialny za skauting. Jakie to były realia? Opowiedzieli Michałowi Sałkowskiemu.

Trener Jacek Magiera jest wychowankiem Rakowa Częstochowa, w Częstochowie się urodził – namalował więc nam piłkę w Polsce lat 90., łapiącej nowy oddech, mającej na plecach plan Balcerowicza, a przed sobą denominację złotego. David Balda – w Rakowie przed kilkoma laty odpowiadał za skauting, teraz konstruuje zespół na czele z Erikiem Exposito i wespół z ludźmi, których w Rakowie poznał.

Lata 90. Początki Jacka Magierzy w Rakowie...

Boisko położone było 10-12 minut marszem od domu. Szliśmy z kolegami na treningi codziennie, 7 dni w tygodniu. Stadion Rakowa to był mój drugi dom.

Trenerów mieliśmy fantastycznych – Zbigniew Dobosz, prawdziwy pasjonat piłki, Gothard Kokott, który mnie wprowadzał do ekstraklasy, Henryk Turek, Jan Basiński – cztery prawdziwe ikony. Bardzo szanowani. Z sukcesami. Choćby awansem do ekstraklasy w 1994 roku.

Debiut...

1993 rok. Zadebiutowałem w pierwszej drużynie Rakowa mając 16 lat, 3 miesiące i 20 dni. Przeciwko mnie grał Krzysztof Pawlak, późniejszy selekcjoner polskiej kadry, grał Czesław Jankowski czy Jerzy Kaziów. Wystąpiłem na stoperze jako świeżo upieczony mistrz Europy U-16.

Nagrody za mistrzostwo Europy z reprezentacją Polski U-16 Andrzeja Zamiłskiego.

Za sam awans na ME dostaliśmy z PZPN po garniturze i krawacie. Za tytuł mistrzów Europy – jakieś groszowe pieniądze sprawy, a z klubu – symbolicznie – radio na kasety magnetofonowe i dres. Nikt z nas dla pieniędzy nie grał. Dla sukcesów, dla wyników – to tak. Ja, jako zawodnik pierwszoligowego Rakowa, zarabiałem przed denominacją 8 milionów złotych – dzisiejsze 800 zł na miesiąc. Byłem zatrudniony jako instruktor sportu w Hucie Częstochowa im. Bolesława Bieruta.

Piłkarz, czyli dobra fura.

Gość w Polonzie, wortalionowym dresie ze złotym łańcuchem na szyi, to był Pan Świata. Na parkingu przed budynkiem klubowym Rakowa królowały małe i duże Fiaty, był Ford Fiesta. Sam jeździłem 20-letnim dużym Fiatem, zapłaciłem za niego 2,8 mln zł i wpakowałem w naprawę kolejne 3 mln zł (obecna równowartość 300 złotych), sprzedałem za 3,4 mln. Kompletna klapa.

Teraz analizy taktyczne, a kiedyś?

Pierwszy trener, drugi – który jest jeszcze od bramkarzy i bywa kierownikiem drużyny... plus fizjoterapeuta. Takie to były sztaby.

Grup analityków nie

było. W tamtych

czasach w TVP2

był jeden mecz

o godz. 14,

tylko druga

połowa. I to

było wy-

różnienie

zagrać wła-

śnie wtedy,

i że ludzie przy

rosole na (telewi-

zyjnej) Dwójce mogą

cię zobaczyć. Resztę spotkań

w skrótach chyba tylko w magazynie GOL. Aaa i mecze były pokazywane z jednej kamery. Ja dla Rakowa w wygranym 2:0 meczu z Lechem strzeliłem dwa gole głową. Ale żadnej z bramek nie pokazali, bo akurat operator łapał kibiców na trybunach.

Dieta jak u babci na imieninach – prima sort.

Był 1993 albo 1994 rok. Z Rakowem jechaliśmy na mecz do Krakowa. Podjeżdżaliśmy pod stołówkę hutniczą, braliśmy duże termosy wojskowe z jedzeniem – w jednym schabowe, w drugim bigos. I w drogę. 60 km od Krakowa autokar stanął, wysiedliśmy, trener zarządził obiad i każdemu chochlą bigosu nałożył i dorzucił schabowego. Przedmeczowa dieta. Dziś nie do zaakceptowania.

Terazniejszość. David Balda: Czeski dyrektor sportowy w Rakowie. Kontakt nie do przecenienia.

W Rakowie byłem dość krótko dyrektorem sportowym, to był 2016 rok, graliśmy jeszcze w niższych klasach rozgrywkowych, kilka lat

Jacek Magiera (Raków) i Bartosz Karwan (GKS) – to późniejsi mistrzowie Polski w barwach Legii Warszawa

później wróciłem w roli skauta. Z tego czasu na pewno pozostał mi jeden bezcenny kontakt, właściciel Michał Świerczewski. I nie chodzi o żadne pieniądze. A o wiedzę, co do zarządzania zespołem, determinację. To człowiek, który od podstaw zbudował piłkarskie imperium. Markę, z którą trzeba się liczyć.

Dwóch z Rakowa szuka dla WKS.

Oskar Jasiński i Paweł Belina – dwaj skauci, którzy pracowali w Rakowie, a teraz działamy w Śląsku. Oskara znam od 2016 roku, był skautem od wideoanaliz, od samego początku bardzo mi pomagał, duży profesjonalizm. Jest z Warszawy, pilotuje więc Mazowsze. Jest i Paweł Belina, który już

w Rakowie wykonywał świetną robotę. Choć nigdy nie grał zawodowo w piłkę, to szybko wskoczył w te realia. Jest z Lublina, mówi po ukraińsku, odpowiada w Śląsku za ścianę wschodnią. Był też na stażu w PSV, poznał rynek holenderski.

Doświadczenie zdobywali krok po kroku, od obserwacji zawodników z niższych lig po tych grających na wyższych szczeblach, to dobry sposób na naukę rynku.

Erik Exposito – gwiazda ligi. Chciał go i chce... Raków. Kontrakt się kończy w czerwcu.

Rekordowa w skali Śląska oferta nowego kontraktu jest na stole, negocjacje trwają. Do czerwca zostaje, bo ma kontrakt. Nie sprzedamy go w zimie, bo walczymy o czołowe lokaty i pieniądze

z Ekstraklasy. Kilkaset

tyś euro zarob-

ku za gwiazdę

ligi się nam

nie kalkuluje.

Cieszę się,

że mamy

go u siebie

i z tego, jak

pomaga dru-

żynie. Ale je-

stem świadom,

że jak zawodnik się

rozwija i liga zaczyna

być dla niego za mała, to ma

coraz większe ambicje, zagraniczne.

Jak pojawią się oferty z LaLiga czy Premier League, to ich nie przebijemy.

Na dziś rozmawiamy, a piłkarsko prowadzimy w lidze.

To ważne.

David Balda

WYDARZENIA SPORTOWE

piłka nożna

PKO Bank Polski Ekstraklasa, 27.11, godz. 19, Stadion im. Braci Czachorów, Radomiak Radom – Śląsk Wrocław (Canal+ Sport3)

koszykówka

Orlen Basket Liga, 25.11, godz. 15.30, Hala Orbita, Śląsk Wrocław – PGE Spółnia Stargard (Emocje TV)

Orlen Basket Liga Kobiet, 26.11, godz. 16, Hala Gier GCS, VBW Arka Gdynia – IKS Śląsk Wrocław (Emocje TV)

siatkówka

Tauron 1.liga, 25.11, godz. 18, HS MOSiR Chełm, Bogdanka Arka Chełm – Gwardia Wrocław

Tauron Liga Kobiet, 27.11, godz. 19, Hala Orbita, #Volley Wrocław – ŁKS Commercecon Łódź (Polsat BOX GO)

One Love Music Festival w Hali Stulecia 25.11

Tegoroczny One Love Music Festiwal gwarantuje niezapomniane koncerty i wyśmienitą atmosferę. 25.11 w Hali Stulecia, ul. Wystawowa 1, wystąpi czołówka polskiej sceny muzycznej. Zagrają dla was: Mrozu, Natalia Przybysz, Rubens, DJ Twardy Kark aka GRUBSON, Kuba Karaś, Paprodczak z Pęczakiem. Zagranicznymi artystami

będą – Gentleman, pochodząca z Ukrainy 5'nizza oraz czołówka składów d'n'b z Wielkiej Brytanii: Modestep DJ Set, Sigma DJ Set i Culture Shock. W tym roku na festiwalu bawić się będziemy już po raz dziewiętnasty. Wydarzenie rozpocznie się o godz. 16. Bilety w cenie 219 zł (standard), 270 zł (VIP) i 400 zł (superVIP) można jeszcze kupić w serwisie Biletomat. Szczegóły programu na stronie festiwalu www.one-love.pl.

Bezpośrednie zagrożenie zdrowia i życia

Numer ratunkowy: **112**
Pogotowie Ratunkowe: **999**
Policja: **997**
Straż Pożarna: **998**
Straż Miejska: **986**
Centrum Powiadamiania Ratunkowego WOPR (nr ratunkowy nad wodą): **601 100 100**
Centrum Zarządzania Kryzysowego: **71 770 22 22**

Telefony awaryjne

(bezpłatne, czynne całą dobę)

Pogotowie energetyczne: **991**
Pogotowie gazowe: **992**
Pogotowie ciepłownicze: **993**
Pogotowie wodno-kanalizacyjne: **994**

Infolinie

Centrum Informacji Turystycznej: **71 344 31 11** (pn.-pt. 9.00-19.00)
Punkt Informacji dla Obcokrajowców: **71 772 49 50** (pn.-pt. 9.00-16.00)
Wsparcie osób z niepełnosprawnościami: **71 777 89 61** (Biuro Wrocław Bez Barier, pn.-pt. 7.45-15.45)
Infolinia Urzędu Miejskiego Wrocławia: **71 777 77 77** (pn.-pt. 8.00-18.00)

Ważne telefony – inne

Zgłoś dym ze spalania odpadów: **986** (całodobowo) lub **71 310 06 46** (pn.-pt. 7.00-14.00)
Zgłoś chore lub ranne dzikie zwierzę: **71 770 22 22** (całodobowo) lub **71 799 67 00** (pn.-pt. 7.45-15.45)
Zgłoś niebezpiecznego psa lub kota: **986** (całodobowo) lub **71 362 56 74** (pn., śr., czw., pt 9.00-16.30, wt. 9.00-18.30, sb., nd. 9.00-15.00)
Zgłoś awarię do ZDiUM: **71 376 00 22, 19501** (całodobowo)
Centrum Obsługi Klienta MPWiK: **71 34 09 655** (pn.-pt. 8.00-15.00, śr. 8.00-17.00)
Biuro Obsługi Pasażera MPK: **71 30 85 030** (pn.-pt. 7.00-21.00)
Miejskie Biuro Rzeczy Znalezionej: **71 376 08 96** (pn.-pt. 8.00-14.00, śr. 8.30-16.00)
Miejski Rzecznik Konsumentów: **71 777 79 02** (pn.-pt. 7.45-15.45)
Taxi Senior: **794 123 124**
Telefon Zaufania MOPS: **512 198 939**

Napisz do nas!

REDAKCJA

pl. Solny 14, 50-062, Wrocław,
www.wroclaw.pl,
e-mail: biuletyn@araw.pl

Redaktor naczelna
Anna Aleksandrowicz

Redaktor wydania
Paulina Czarnota

DRUK

AGORA
ul. Daniszewska 27
03-230 Warszawa

WYDAWCA
Gmina Wrocław

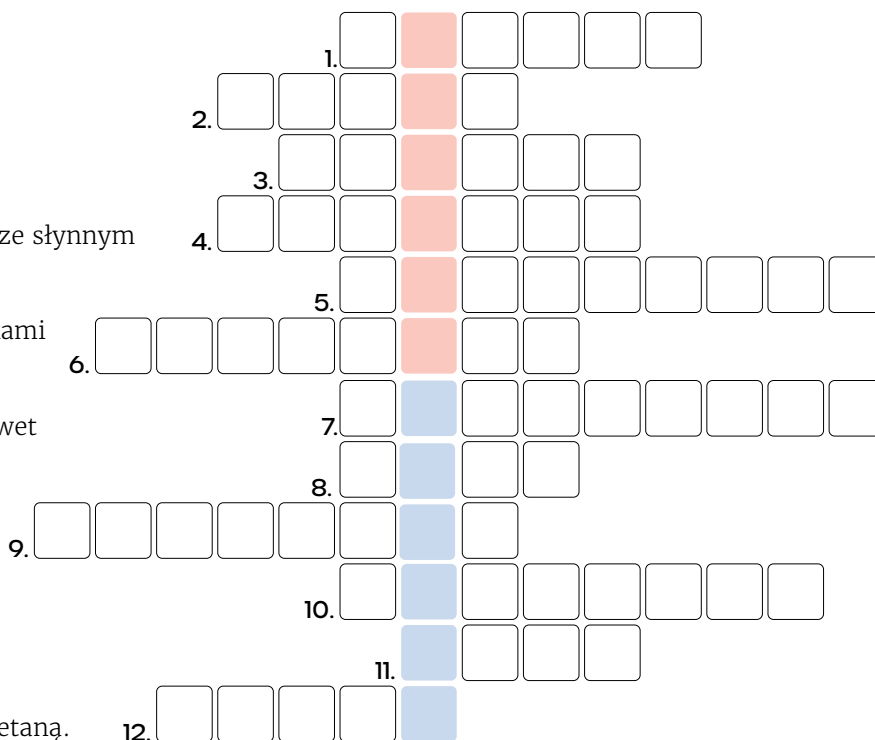
Targi Włóczki i Rękodzieła 2.12 w Concordia Design

„Mam na imię Dagna i oszalałam na punkcie drutów i włóczek. Z tego względu postanowiłam, że zarazę swoją pasją innych. Założyłam kanał na YouTube, który prowadzę od około 5 lat. Tworzę filmy instruktażowe dla początkujących i nie tylko, różnego rodzaju porady czy woolcasty, w których na luzie przy kawie opowia-

dam o drutowych wyczynach. Oprócz kanału, projektuję wzory na druty, na proste i klasyczne udzierny” – pisze o sobie organizatorka targów Yarn Fest. Ideą imprezy jest powiększenie społeczności dziewiarskiej. Organizatorka zaprasza do wypróbowania tej sztuki podczas wydarzenia, które odbędzie się w sobotę 2.12 w Concordia Design na Wyspie Słodowej w godz. 10-18. Bilety w cenie 20 zł do nabycia w serwisie Evenea.

KRZYŻÓWKA NUMERU 158

1. Z pomponem, niezbędna zimą.
2. Kształt zimowego kubka na jarmarku.
3. Bożonarodzeniowa szklana kula.
4. Inaczej słodczyce.
5. Najbardziej reprezentacyjna ulica we Wrocławiu ze słynnym przejściem podziemnym.
6. Jest nią diabelski młyn, ale może być też z konikami lub latającymi saniami św. Mikołaja.
7. Na jarmarku oblewa się nią jabłka, banany, a nawet truskawki, tworząc smakowity deser.
8. ... Jaga, w bajce o Jasiu i Małgosi.
9. Korzenne ciastka.
10. Złoto Bałtyku.
11. Jest nim Rynek i Nowy Targ.
12. Słodkie przekąski z cukrem pudrem lub bitą śmietaną.

Aby wygrać jedną z trzech nagród, wystarczy wysłać hasło z krzyżówki SMS-em pod numer **664 072 606**. Koszt jednego SMS-a wg taryfy operatora.

W treści należy wpisać numer biuletynu i po kropce prawidłową odpowiedź. W tym numerze będzie to **158.HASŁO** (słowo HASŁO należy zastąpić rozwiązaniem krzyżówki). Na odpowiedzi

czekamy do **29 listopada** 2023 r. do **godz. 20**. Trzech zwycięzców wyłonimy zgodnie z regulaminem spośród autorów prawidłowych odpowiedzi do **13 grudnia** br. Skontaktujemy się z nimi w ciągu trzech dni roboczych z numeru telefonu 71 776 71 00. **UWAGA!** Według regulaminu nagrodę można wygrać raz na 12 miesięcy. W tym wydaniu

do zdobycia są: bluza z herbem, workoplecak z herbem, parasol. Zwycięzcami w nr. 156 (hasło: Nowa Średzka) są: pan Piotr (bluza), pani Karolina (workoplecak) i pan Adam (kubek). Gratulujemy!

➤ **Regulamin i RODO**
www.wroclaw.pl/biuletyn/#konkurs